

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN
AZA İNDİRİLMESİ, KURAKLIKLARLA MÜCADELE VE SU
KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

**(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170,
1221, 1305, 1434, 1518, 1806, 1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391,
2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647, 3677,
3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)**

TUTANAK DERGİSİ

**3'üncü Toplantı
7 Nisan 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyonun bugünkü ve gelecek haftaki gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar'ın, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum çalışmalarıyla ilgili Türkiye'deki durum ile Bakanlık olarak yapılan çalışmalar hakkında sunumu

2.- Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Çetin Ali Dönmez'in, iklim değişikliğine yönelik olarak Birleşmiş Milletler çerçevesinden başlayarak

Avrupa Yeşil Mutabakatı ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalar hakkında sunumu

3.- TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal'ın, TÜBİTAK olarak küresel iklim değişikliği konusunda ulusal ve uluslararası boyutta yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu



**KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ,
KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221, 1305, 1434, 1518, 1806,
1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647,
3677, 3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

**3'üncü Toplantı
7 Nisan 2021 Çarşamba**

1.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Az İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.00'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu, Komisyonun bugünkü ve gelecek haftaki gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar tarafından, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum çalışmalarıyla ilgili Türkiye'deki durum ile Bakanlık olarak yapılan çalışmalar,

Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Çetin Ali Dönmez tarafından, iklim değişikliğine yönelik olarak Birleşmiş Milletler çerçevesinden başlayarak Avrupa Yeşil Mutabakatı ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalar,

TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal tarafından, TÜBİTAK olarak küresel iklim değişikliği konusunda ulusal ve uluslararası boyutta yaptıkları çalışmalar,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından, saat 18.10'da toplantıya son verildi.

7 Nisan 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)**BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)****SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)****KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)**

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çoğunluğumuz vardır.

Efendim, toplantının hayırlara vesile olmasını gönülden temenni ediyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI*1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyonun bugünkü ve gelecek haftaki gündemine ilişkin açıklaması*

Gerçekten çok güzel bir çalışma var, ekibimiz de çok güçlü hakikaten. Ayrıca geçen sefer bazı milletvekilleri üyelerimiz Enerji Bakanlığından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından, Millî Eğitim Bakanlığından elemanların daimi komiteye alınmasını talep etmişlerdi. Efendim, Bakanlarımızla konuştum, Enerji Bakanlığı Daire Başkanı Abdullah Buğrahan Karaveli dâhil oldu, ikincisi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından Sümeyra Terzi de dâhil oldu, üçüncüsü de Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Daire Başkanı Ahmet Er de talep üzerine geldi, ayrıca Millî Eğitim Bakanlığından Millî Eğitim Uzmanı Mehmet Furkan Yazıcı da dâhil oldu, hayırlı olsun; Bakanlarımız gönderdi, hayırlara vesile olsun.

Şimdi, önümüzdeki hafta tabii, ramazan başlıyor, hayırlı olsun inşallah. Tabii, önümüzdeki haftanın davetli listesini o gün gönderirim. Şöyle yapalım: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Doktor Alparslan Bayraktar'ı, Sağlık Bakan Yardımcısı Halil Eldemir'i, Ulaştırma ve Altyapı Bakan Yardımcısı Ömer Fatih Sayan'ı; bu konularla ilgilendikleri için 3 Bakan Yardımcısını önümüzdeki hafta salı günü dinleyelim diyoruz. Önümüzdeki hafta çarşamba günü de -14 Nisan oluyor- Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Akif Özkaldı'yı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü Nurettin Taş'ı -dinleyememiştik biliyorsunuz, zaman yetmedi- Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Bulut'u, bir de Orman Mühendisleri Odası Genel Başkanı Hasan Türkyılmaz'ı çarşamba günü dinlemeyi teklif ediyorum, hayırlı olsun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Başkanım, biliyorsunuz, biz bu davet edileceklerle ilgili bir liste verdik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, liste verdiniz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çalışma yapacağımızı söylediniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çalışma yaptık, bunları, kurumları dinleyince onları da çağıracağız hatta çoğunu da listeye aldık. Yani kariyer sahibi hepsini... İsterseniz onları size söyleyebilirim, merak etmeyin, onları da aldık. Mesela şu anda Murat Bey, sizin teklif ettiklerinizin çoğunu çağırıyoruz; yani TEMA Vakfı'ndan, Boğaziçi Üniversitesi Araştırma Uygulama Merkezi, İklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği, Murat Türkeş yani bunların hepsini çağırıyoruz.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sizden de önemli arkadaşları çağırıyoruz. Mesela siz “Murat Türkeş, Levent Kurnaz, Ebru Voyvoda, Semra Cerit Mazlum, Ümit Şahin, Özlem Katisöz, Doçent Doktor Barış Ünal...” demişsiniz, bunlardan kariyeri müsait olanları çağırıyoruz. Herkesi dinleyelim tamam mı?

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Sayın Başkanım, bunları buraya çağırsak?

MURAT BAKAN (İzmir) – Onların burada olmasını tercih ederiz tabii.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, uygun görürseniz, buraya gelebilecekleri çağıralım ama rektörler var, işi çok yani onları da meşgul etmeyelim, bazı hocaların çok önemli işleri oluyor, bazılarının yaşı bizim gibi genç değil yani yaşı 65’in üstünde, gelmek istemiyorlar. Dolayısıyla müsaade ederseniz, onlara da öyle bir imkan tanıyalım. Uygun görür müsünüz efendim?

Tamam, şimdi, evet, Mehmet Emin Birpınar geldi, kendisi profesör doktordur.

Benim talebem oldunuz mu Mehmet Emin Bey?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Oldum Hocam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Benim eski çalışan talebelerimden, şimdi Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı, ayrıca iklim değişikliğiyle alakalı başmüzakereci pozisyonunda. Dolayısıyla bu konuda detaylı bilgiler sunacak. Yalnız bugün de vaktimiz sınırlı yani aşağı yukarı saat 18.00’de bitirmemiz gerekiyor, benim de Külliye’de bir toplantım var; dolayısıyla müsaade ederseniz hızlı bir şekilde.

Mehmet Emin Bey, efradını cami ağıyarını mani şekilde siz lanse edin. Ayrıca özellikle şu ana kadar yaptığımız iklim değişikliğiyle mücadele ve aynı zamanda adaptasyon, uyum çalışmalarıyla ilgili Türkiye’de nereden nereye geldik; bu çok önemli, bu konuda sözü size veriyorum.

Buyurun Mehmet Emin Bey.

III.- SUNUMLAR

1.- Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar’ın, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum çalışmalarıyla ilgili Türkiye’deki durum ile Bakanlık olarak yapılan çalışmalar hakkında sunumu

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sayın Başkanım, Kıymetli Hocam, Komisyonun çok değerli üyeleri, kıymetli milletvekilleri; iklim değişikliği ve küresel ısınma konusu ve kuraklıkla mücadele konusunda böyle bir Araştırma Komisyonu kurup bizleri çağırdığınız için şahsınızda bütün vekillerimize teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, bu konu sadece ülkemizin konusu, meselesi değil, dünyanın meselesi, kürenin meselesi. Onun için aslında ortak bir problem ve çözümünün de ortak olması gereken bir iş yani sadece bir ülkenin veya bir yörenin bir şey yapmasıyla çözülecek bir problem değil ama bir şeyi biliyoruz, o da bu problemin kaynağı insanoğlu. İnsanoğlunun vahşice kalkınması maalesef sistemi, düzeni yani dünyanın düzenini bu hâle getirdi, bozdu. Onun için öncelikle bizlerin ve bizden önceki neslin gelecek nesillere bir özür borcu olduğunu burada ifade etmek istiyorum çünkü bizler ve bizden önceki nesil dünyayı maalesef bu hâle getirmiş durumda.

Peki, nasıl oldu bu iş, nedir bu iklim değişikliği? Aslında yerküreye güneşten ışınlar kısa dalgayla geliyor ve atmosferle beraber dönen yerkürede atmosferi delerek geçiyor, yerküreye iniyor ve uzun dalgayla yerküreden çıkıyor fakat çıkarken daha yavaş çıkıyor ve atmosferin içerisinde bulunan, Allah

tarafından yaratılan gazlar var; metan gazı var, karbondioksit gazı var; bu gazların belli bir kısmı tutulup aşağıya gönderiliyor ki burada bir hayat olsun. Bu gazlar olmasaydı buradaki sıcaklık yani küredeki sıcaklık eksi 15-16 derece civarında olacaktı ve burada bir yaşam olmayacaktı. Onun için Allah'tan o gazlar var ve biz bu yaşamı sürdürüyoruz. Peki, bu gazların miktarı artmaya başlayınca ne olacak? Bu gazlarının miktarı, biraz daha artmaya başlayınca, bu sefer çıkması gereken ısı çıkmayınca daha fazlası içeride kalmaya başlıyor, işte bu sefer bu gazlar sera etkisi yapmaya başlıyor; işte biz buna “sera gazları” da diyoruz, aynı seralarda gibi içerideki ısı artmaya başlıyor. Bu, aynı insan vücudunun sıcaklığının artması gibi aslında; nasıl ki çocuğunuzun ateşi 36-37 derece ortalamaysa bu 39-40 dereceye çıktığında öncelikle ateşini düşürmeye çalışıyorsunuz, daha sonra 40 dereceyi geçerse hastaneye götürüyorsunuz, hastanede yine ateşini düşürüyorsunuz ama daha sonra da bakıyorsunuz ve vücudun hangi organlarına zarar vermiş olduğunun tespitine çalışıyorsunuz; acaba beyne mi zarar verdi, kalbe mi verdi, akciğere mi verdi, böbreğe mi verdi? Daha sonra da o zararları telafi edilebilirse etmeye çalışıyorsunuz. Aslında bu ikisi birbirine çok fazlaca benziyor. Dünyanın ortalama bir sıcaklığı var, işte 15-16 derece civarında, biz bunu, son yüz yılda maalesef 1,1 derece artırdık. Bu bütün raporlarda, IPCC raporları dediğimiz dünyadaki bütün bilim adamlarının çalıştığı raporlarda net bir şekilde ortaya çıktı.

Peki, ne oluyor bu sıcaklık artınca? Özellikle karaların üzerinde bulunan buz kütleleri erimeye başlıyor, denizin içerisindeki buz kütlesi erise Arşimet prensibine göre çok büyük problem yok çünkü suyu taşırmaz ama karanın üzerindeki buzullar eriyince denizin içerisine geliyor ve deniz seviyesinde yaklaşık 19 santimetrelik bir yükselmenin olduğunu tespit etmiş durumdalar. Peki, böyle giderse, bu sıcaklıklar yüzyılın sonuna kadar 3-4 derece artarsa, bu deniz seviyesindeki yükselmenin 5 metreye kadar yükseleceğini ve böyle olduğu zaman da işte, biliyorsunuz, dünyanın her yerinde aynı bileşik kaplar usulü her yerde yükselecektir ve birçok ada ülkesinin yok olacağı, bütün kıyı ülkelerinin veya kıyısı olan, deniz seviyesinde olan birçok yerin sular altında kalacağı ve belki de işte, İstanbul Boğazı'nda başka binaların yalı olacağını görebileceğiz. Dolayısıyla sıcaklığı bu derecede tutmak için dünyada IPCC dediğimiz bir konferans sistematiği kuruldu, Türkiye'den de birçok bilim adamı orada zaman zaman çalışıyor bölgesel olarak, herkes kendi bölgesindeki iklim değişikliğinin etkilerini hazırlıyor. Beş senede bir aslında iklim değişikliği sekreteryasına raporlar sunuyorlar, o raporlara göre de hükûmetlere deniliyor ki: “Siz tedbirler alın, hep beraber bu tedbirleri alın.” Değilse, bu bir ülkenin yapacağı bir şey değil.

Tabii, burada kabahatli kim, tarihsel sorumluluğu olan kim? Tabii ki gelişmiş ülkeler, kalkınmış ülkeler. Yani özellikle sanayi devriminden bu yana fosil yakıtların bulunmasıyla kömürün, doğal gazın ve petrolün bulunması ve bunların çıkartılırken ortaya çıkan gazlar yani karbon kökenli gazlar, metan gazı olsun, karbondioksit gazı olsun, bunlar artması ve atmosfere gidip birikmesi, insan nüfusunun artması -biliyorsunuz insanoğlu oksijen alıyor, karbondioksit veriyor- bunların fazlalaşmasıyla karbondioksitin yine atmosferde birikmesi, insanların enerji ihtiyaçlarından dolayı kömürü yakıp, kömür yaktığınız zaman onların bacasından çıkan karbondioksitin atmosfere çıkması, birçok fosil yakıtla çalışan ulaşırmadaki araçların kullanılması, onların gazlarının atmosfere gitmesi; aynı şekilde, tarımdan kaynaklanan bir sürü gazın özellikle gübrelere ve hayvanların atıklarından çok fazlaca... Çünkü nüfus arttıkça insanların et ihtiyacı artıyor, et ihtiyacı olunca da hayvan yetiştiriciliği çok artıyor, buralardan oluşan gazların atmosfere gitmesi ve başka şekilde insanlar, maalesef aşırı tüketim toplumu hâline geldiği için dünyada eskiden işte, lineer bir ekonomi olan yani al-kullan-at modelinin artık değişmesi gerektiği, al-kullan ve geri dönüştür modeli olan lineer ekonomiden döngüsel ekonomiye geçişin sağlanması meselesi var.

Dünyada çok fazlaca çöplerin depolandığını biliyoruz yani bu vahşi depolama da olsa, düzenli depolama da olsa bir süre sonra oradan metan gazı çıkıyor, o da gidiyor atmosfere birikiyor. İşte, biriken bu gazların fazlalığı aslında sıcaklığı tutuyor ve maalesef iklim değişikliğine sebep oluyor. Artık, iklim değişikliğine inanmak veya inanmamak noktasını dünya çoktan geçmiş durumda, etkilerini çok fazlaca yaşamaya başladık. Bunlardan en önemlisi, aslında Hocamızın da zaman zaman bize derslerde anlattığı birçok konu var suyla ilgili konularda. İşte, hidroloji dersinde biz ne anlatıyorduk? Diyorduk ki: “İki saatte yağması gereken bir yağış var, onun hidrografi var.” Ama şu anda gördüğümüz gözlemlerde, iki saatte yağması gereken yağışın on dakikada yağdığını görüyoruz; bu, kentlerdeki bütün altyapı sistemlerini altüst ediyor. Yani altyapısı çok düzgün olan Paris’in, Madrid’in Hamburg’un veya Berlin’in sular altında kaldığı, insanların orada teknelerle bir yerlere gitmeye başladığı, ani yağışların bundan olduğu görülüyor. Dolayısıyla aslında, altyapısı çok iyi olan şehirlerde bile iklim değişikliği etkisiyle çok büyük taşkınları, selleri veya bu tip felaketleri yaşamaya başladığımızı görüyoruz.

Peki ne yapacağız? Belki mühendislik kriterlerini değiştireceğiz yani buna uyum sağlayacağız. Yani o yağmur suyu hatlarında bu zamana kadar bizim bildiğimiz mühendislik derslerinde öğretilen sistemleri belki yüzde 20, yüzde 30 artırıp o boru çaplarının kapasitelerini büyüterek bütün dünyada yeni bir modelle iklim değişikliğine uyum noktasında bir şeyler yapacağız.

Peki, iklim değişikliğiyle mücadelede ne yapmak lazım? İki tane şey yapmak lazım diyor dünya. Bir, emisyonları azaltmak lazım; mitigasyon. İkincisi de değişen iklime uyum sağlamamız gerekiyor yani adaptasyon yapmamız lazım. Yani iklimi değiştirip buna uyum sağlayacağız.

Peki, nasıl uyum sağlayacağız, emisyonları nasıl düşüreceğiz? Dünyanın bütün problemi bu aslında. Şu anda işte, bununla ilgili yıllardır birçok şey var ama bütün bunlara, bu müzakerelere geçmeden, müsaade ederseniz Hocam ve kıymetli milletvekilleri, bunun etkilerini biz Türkiye’de de aslında görüyoruz. Türkiye’de yapılan bir araştırmada iklim değişikliğine inancın yüzde 85’lere çıktığını görüyoruz. Neyle görüyoruz? Mesela Karadeniz Bölgesi’nde hamsi balığının fiyatı 50 liraya çıktı bu sene, seneye 100 liraya çıkabilir. Neden? Çünkü Karadeniz ısınmaya başladı, Karadeniz ısınınca hamsi balığı sürü yapamıyor yani sürü hâlinde yakalanan bu balık, daha soğuk sularda sürü yapıyor ama Karadeniz ısınınca bunlar daha kuzeye doğru, Rusya’ya ve Ukrayna’ya doğru gitmeye başladılar ve oralarda sürü yapıp oralarda yakalanıyor. Bizim balıkçımız çıktığı zaman maalesef, balığı yakalayamıyor, yakalayamayınca da arz-talep dengesinden fiyatlar yükselmeye başlıyor. Yine aynı şekilde, ne yapmamız lazım? Buna uyum gösterecek tedbirler alacağız.

Peki, Karadeniz’in başka bir ürünü, fındık. Fındık, çok klasik yöntemlerle damlarda kurutuluyor. Bir taşkın geldiğinde, beklenmedik bir taşkın, bütün fındıklar denize gidiyor. Geçen sene 750 ton civarında fındık denize gitti ve insanların çok büyük kayıpları olduğunu görüyoruz.

Yine aynı şekilde, Akdeniz’de hiç beklenmedik -kapalı havzadır orası- hortum olayları yaşanmaya başladı, tornadolar yaşanmaya başladı -ki bunlar açık deniz hikayeleridir ama maalesef kapalı denizlerde bunu görmeye başladık- ve oradaki ani hortumlarda bütün seraların bir anda yok olduğunu ve peşinden aslında o bölgeye, normalde Antalya’ya günde bin tır gidip meyve sebze alıp büyükşehirlerde getirirken, böyle bir olaydan sonra 100 tır gidip gelmeye başlayınca fiyatlar büyükşehirlerde uçmaya başladı. Dolayısıyla iklim değişikliği tedarik zincirlerini de bozmaya başladı. Yani tarımı, hayvancılığı, arıcılığı ve bütün meseleleri aslında etkilemeye başladı ve biz bunu yaşamaya başladık. Bununla ilgili olarak aslında, iklim değişikliği meselesinin bir çevre meselesinden çok bir kalkınma meselesi olduğunu da ifade etmek istiyorum çünkü kalkınma modellerinizi bozmaya başladı ve siz her bir taşkında... İşte,

Giresun’da bir taşkın olayı yaşandı biliyorsunuz, Ordu’da yaşandı. Oralarda normal şartlarda 10 liralık masrafla yapacağınız işleri bu taşkından sonra belki bin lirayla yapmaya başladınız. Dolayısıyla iklim değişikliğine inanıp onunla ilgili tedbirleri hep beraber almamız gerekiyor.

Çok enteresan başka bir şey anlatayım: Biz Muğla Dalyan’dan bir kaplumbağanın, Tuğba ismini verdiğimiz bir kaplumbağanın üzerine bir çip taktık ve bu çiple 10 bin kilometre boyunca bunu izliyoruz, hâlâ canlı yayında; izliyoruz. Hayvan -biliyorsunuz on beş dakikada bir nefes almak için “caretta”lar yüzeye çıkıyor ve bize sinyal gönderiyor- şu anda bütün Adriyatik’in ve İtalya sınırlarına gitti. Bizim twitter hesaplarından da bunu on-line olarak takip edebilirsiniz ve hiçbir zaman Adriyatik Denizi’ne gitmeyen bu canlı türü -çünkü sıcak deniz hayvanıdır bu- şu anda maalesef Adriyatik Denizi’ne kadar gitmiş durumda, o kadar kuzeye çıkmış durumda. Türkiye’de de Çanakkale’de görülmeye başladı ki bu kadar yukarılara hiçbir zaman çıkmayan bir balıktı. Aynı şekilde, Kızıldeniz’in balığı olan balon balıkları da Akdeniz’e gelmeye başladı. Bu sefer oradaki, kendi habitatı olmayan yere gelince birçok hayvan türünü yok etmeye başladı, onları yemeye başladı veya biz onu yakaladığımız zaman da balıkçıları zehirliyor veya diğer türleri yiyor ve bütün oradaki aslında habitatı, sistematigi bozmaya başladığını görüyoruz.

Peki, dünya bununla ilgili ne yapıyor? İşte, 1992 yılında Birleşmiş Milletler çatısı altında bu işin anayasasını yazalım ve Türkiye gibi diğer bütün ülkeler ne yapacaklar, dünya hep beraber bununla ilgili ne yapabilir diye bir konferans düzenleniyor Rio’dan sonra ve 92 yılında işin anayasası yazılıyor aslında, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi hazırlanıyor ve bu çerçeve sözleşmede ülkeleri sınıflandırıyorlar. İşte, Ek 1 ülkeleri, Ek 2 ülkeleri ve Ek dışı ülkeler diye ve ortak, iklim değişikliğiyle mücadele etme amacıyla işin anayasası yazılıyor ve orada da ülkelerin sorumlulukları belirleniyor. Bunlardan 153 ülke; bunların içerisinde Çin, Suudi Arabistan, Meksika, Singapur, Güney Kore ve Brezilya gibi şu anda birçoğu çok zengin ülke, emisyon azaltım yükümlülüğü olmayan hatta finansman alabilecek, teknoloji transferi alacak, kapasite geliştirme projelerinden faydalanacak ülkeler olarak hiçbir sorumluluğu olmayan 153 ülke orada belirleniyor. Bir de Ek 1 ülkeleri, emisyon azaltımı yapacak olan ülkeler, bunlar Avrupa Birliğiyle beraber 42 ülke ve bunların alt kümesi olan Ek2 ülkeleri de diğer ülkelere finans yardımı yapacak 23 ülke ve AB bu listede bulunuyor.

Türkiye, maalesef, o zamanki müzakere zayıflıklarından olabilir -tam olarak bilmiyorum- ama 1992 yılında New York’ta yapılan toplantıda -o zaman biz OECD üyesi bir ülke olduğumuz ve Avrupa Birliğine aday ülke olduğumuz için- kendimizi hem Ek1 ülkesi hem de Ek2 ülkesi konumuna yazdırıyoruz. Yani ne yapıyoruz? Hem emisyonlarımızı azaltacağız hem de diğer ülkelere finans yardımı yapacak bir ülke konumuna koyuyoruz -ki bizim millî gelirimiz o dönemde 2 bin dolar civarında- sonradan bu hata fark ediliyor ve yapılan yoğun müzakerelerle 2001 yılında Marakeş’teki toplantıda Pakistan ve Azerbaycan’ın desteğiyle -çünkü biz bu sisteme, bunu o dönemde Meclisten geçirmediğimiz için taraf olamamışız ama sadece imzalamışız- onların yardımlarıyla Türkiye, Ek2 listesinden diğer ülkelere finans yardımı yapmayacak olan ülke olarak oradan çıkartılıyor, sonra 2004 yılında da Avrupa Birliğiyle yapılan müzakerelerde -sanırım o zaman ön şartlardan bir tanesi olabilir- ama bu kararla birlikte biz Ek1 üyesi olarak yani emisyon azaltacak ama diğer ülkelere finans yardımı yapmayacak ama finanstan da yararlanamayacak ülke olarak bu anlaşmayı Meclisten geçirerek çerçeve sözleşmeye taraf oluyoruz. Daha sonra Kyoto Protokolü ki o işin aslında yönetmeliği veya kanunu gibi düşünün, oraya da 2009 yılında taraf oluyoruz ama hiçbir mekanizmasından maalesef yararlanamıyoruz.

Kyoto Protokolü biraz daha işin uygulama elemanı yani hangi ülkelerin hangi konuda ne kadar sorumluluk alacağını ifade eden bir yönetmelik ama çalışmadı. Bu Kyoto Protokolü 2020’ye kadar geçerliydi, 2020 sonrasında geçerli olmak üzere de Paris Anlaşması yazıldı ve Paris Anlaşması da

2015 yılında Paris'te oy birliğiyle kabul edildi. Sonra 2016 yılında Türkiye, bu anlaşmayı iyi niyet çerçevesinde, bizim aslında arzularımızı ve isteklerimizi tam olarak karşılamamasına rağmen biz bunu iyi niyetle, gelişmiş ülke olarak New York'ta imzaladık -16 Nisan ya da 22 Nisanda tam hatırlamıyorum ama öyle bir tarihti- ama Meclisten geçirmedi. Yani Paris Anlaşması'yla ilgili müzakerelerimiz hâlâ devam ediyor. Neden bunu geçirmedi? Çünkü Türkiye, hak ettiği bir yerde değil yani Güney Kore, Singapur, Brezilya, Meksika, Şili, bütün Körfez ülkeleri, Çin, Hindistan gibi ülkeler uluslararası iklim finansmanından yararlanırken Türkiye bu finansmanlardan yararlanamıyor çünkü siz Ek1 ülkesisiniz, siz bunları yapamazsınız. Biz de diyoruz ki: Türkiye, evet, Ek1 ülkesi olarak orada yazılmış ama bu, neticede kutsal bir kitap değil, bu yirmi dokuz sene evvel yazılmış bir hikâyedir. O dönem belki kalkınmakta olan bir ülke bugün kalkınmış bir ülke olabilir, gelişmekte olan bir ülke bugün az gelişmiş bir ülke olabilir. Dolayısıyla, sürekli dinamik bir sistem olduğunu ve bunun zaman zaman değişmesi gerektiğini, hangi ülke kendini nasıl belirliyorsa orada hareket etmesi gerektiğini, biz de bu taşın altına elimizi koymak istediğimizi... Zaten Paris Anlaşması'nın ruhunda bütün ülkelerin taşın altına eline nasıl koyarak bu işlerin yapılacağı belirleniyor ve biz de işte, o dönemde sekreteryaya bir öneride bulunduk, dedik ki: Türkiye, gelişmekte olan bir ülke; gelişmekte olan ülkeler nasıl emisyon azaltımı senaryoları sunuyorlarsa biz de öyle bir şey sunalım ve hem Enerji Bakanlığımızla, Sanayi Bakanlığımızla, Hazine ve Maliye Bakanlığımızla ve diğer tüm ilgili Bakanlıklarımızla ve STK'lerle çalışarak geleceğe ait bir senaryo yaptık ve bunu sekreteryaya sunduk ki bu senaryo burada, ekranda da görülüyor bizim emisyonlarımız, hiçbir şey yapmazsak, hiçbir tedbir almazsak yani hiçbir yenilenebilir enerji yapmazsak, sıfır atık projeleri yapmazsak veya işte, emisyon düşürücü hiçbir faaliyet yapmazsak 2030 yılında 1 milyar 177 milyon tona çıkacaktı ama biz şu tedbirleri alacağız, ulaşımda bu tedbirleri alacağız, sanayide bu tedbirleri alacağız, elektrikli araçlara geçeceğiz; atıkta şöyle azaltım yapacağız veya yenilenebilir enerjide şu projeleri yapacağız deyip yüzde 21 artıştan azaltım yapacağız diye bir senaryo üzerinde bunu dünyaya duyurduk. Bunu bizim gibi bir sürü ülke bu şekilde verdi, özellikle gelişmekte olan ülkeler. Gelişmiş ülkeler ise zaten onların emisyonları pik yaptığı için, onlar mutlak azaltım olarak önerdiler. Mesela, işte -varsa onları gösterelim- belli ülkeler, işte, Amerika Birleşik Devletleri dedi ki: "Benim emisyonlarım 1990 yılında zaten pik yaptı, ben 2030'a kadar yüzde 26 ila 28 arasında azaltım yapacağım." Veya bazı ülkeler hiçbir şekilde hedef vermedi.

Evet, tarihsel olarak da enteresandır, mesela, Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya emisyonlarına katkısı yüzde 24,8; Avrupa Birliğinin yüzde 17,4; Çin'in 13,3; Rusya'nın 6,9; İngiltere'nin 4,7; Japonya'nın 3,9 iken Türkiye'nin yüzde 1'in bile altında bir emisyonu var, 0,8 gibi bir emisyonla tarihî bir sorumluluğu var. Biz hep şunu iddia ettik: Tarihî sorumluluğu olan, yani iklimi değiştiren ülkelerin, vahşice kalkınan yani havayı, suyu ve toprağı acımasızca kirleterek vahşi bir kalkınma modeli veren, dünyanın kaynaklarını aşırı sömüren bu ülkelerin bunun bedelini çok daha fazla ödemeleri gerekiyor. Bize "Siz emisyonları azaltın." derken o zaman ne yapacaksınız? Bize "Uluslararası finansmandan yararlanacaksınız." diyeceksiniz, bizi hiçbir şekilde bu fonlardan mahrum etmeyeceksiniz çünkü biz yenilenebilir enerji yapmak istiyoruz, biz yenilenebilir enerjiyle ilgili veya atıklarla ilgili yaptığımız her projeyi uluslararası bankaların, finans kuruluşlarının kredi noktasında ucuz kredilerle desteklemesi gerektiğini söylüyoruz veya teknoloji transferi noktasında bizim desteklenmemizi...

Ülkemizin menfaati için bu müzakereleri hep yaptık ama bize diyorlar ki: "Yok, biz onu yapamayız. Yanlışlıkla siz oraya girmişsiniz, bu değişmez; bu kuraldır." Bu tip, mesela, Yeşil İklim Fonu diye bir fon kurdular. Mesela, orada gelişmiş ülkeler yıllık 100 milyar dolar civarında bir para buraya verecek, gelişmekte olan ülkeler, az gelişmiş ülkeler ve küçük ada ülkeleri de bu paraları alacak; bu paraların 50 milyar doları emisyon azaltımı için kullanılacak, 50 milyar doları da adaptasyon ve uyum için kullanılacak denildi ama maalesef, tabii, Amerika Birleşik Devletleri'nin Trump'la birlikte

sistemden çıkmasıyla burada oluşan para miktarı 8,3 milyarı geçemedi ve bunun da işte, çok az bir miktarı projelerde değerlendirildi. Yani aslında, Paris Anlaşması da maalesef, iyide doğru gitmiyor yani uygulamaz hâle geliyor. Neticede anlaşmaları yazıyorsunuz, taraf oluyorsunuz eğer bu ülkeler görevlerini yapmazlarsa bu çalışmaz hâle geliyor, aynı Kyoto Protokolü gibi bir işe yaramıyor. Dolayısıyla, çalışan bir anlaşma için de biz hep şunu söyledik: Hangi ülke iklim değişikliğiyle ilgili iyi şeyler yapmak istiyorsa onların desteklenmesi gerektiği, kösteklenmemesi gerektiği çünkü biz bütün müzakerelerde Yeşil İklim Fonu'ndan yararlanmak istedik, dediler ki: "Siz, Ek1 ülkesisiniz oradan yararlanamazsınız." Biz teknoloji transferi istedik Türkiye için "Onları yapamazsınız ama siz Paris Anlaşması'na taraf olun." Yani böyle hiçbir şey almadan da oraya taraf olmak tabii zor ama şunu söylemek istiyorum -dün de bir toplantı yapmıştık, Sayın Bakanımız Murat Kurum Bakanlarla bir İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu yapmıştı- çabalarımız çok yüksek Sayın Başkanım, onunla ilgili de bahsedeceğim ama şunu ifade etmek istiyorum: Bu zamana kadar -bunu rahatlıkla söyleyebilirim- Paris Anlaşması ve iklimle ilgili bu yapılan anlaşmalar, Türkiye'nin kalkınmasını engelleyecek anlaşmalar olarak görünüyordu ama şunu söyleyelim, bu saatten sonra dünyadaki bütün bankalar özellikle iklim dostu olmayan projelere destek vermeyeceklerini, hatta işte, sınırda karbon ticareti meselesinde ülkenin ihracatının sıkıntıya gireceği, ondan sonra emisyon ticareti meselesinin oluşturulması gerektiği gibi bir sürü aslında ticareti, sanayiye, ekonomiyi bozacak hâle geldi. Dolayısıyla, eğer biz bundan sonra bu sisteme girmezsek yani bu sistemin içerisinde olmazsak karar mekanizmalarının çoğundan yararlanamayacağız, oralarda oy kullanmayacağız ve Paris Anlaşması gibi olan bunlara biz girmezsek ekonomimiz daha büyük zarar görebilir diye yeni görüşler de ortaya çıkmaya başladı. Bunların da hepsinin analizinin yapılması gerekiyor.

Tabii, bu ülke hepimizin ve iktidarıyla muhalefetiyle hep beraber bu ülkenin menfaatine olacak işleri Meclisimizin onaylaması ki onaylamaması tabii takdirlerindedir ama biz Bakanlık olarak da kendi görüşlerimizi her yerde bu manada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak ifade ediyoruz ama bu, sadece Çevre ve Şehircilik Bakanlığının meselesi değildir, Enerji Bakanlığı kendi zaviyesinden olaya bakıp orayla, kendisiyle ilgili sıkıntıları dile getirmektedir, Hazine ve Maliye Bakanlığı "Bizim uluslararası fonları ihtiyacımız var, bu fonları alalım, onlarla beraber bu işleri yapalım." diyeceklerdi, Sanayi Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı hatta Tarım ve Orman Bakanlığı hepsi kendi yönüyle olaylara bakıyor ve bütün bu görüşler değerlendirilerek ortaya bir sonuç çıkacağını ve bu sonucun da olumlu bir sonuç olması arzusunda olduğumu hem kendim hem de Bakanlığımız adına ifade etmek istiyorum. Ama sadece bizim kararımız değil, bu iş siyasi bir karar, hatta tabii Meclisin, milletvekillerimizin kararı olacaktır yani sadece bizim değil. Onun için de biz buraya gelip bu konuları bütün detaylarıyla anlatmaktan büyük mutluluk duyduğumuzu, kendimizi ifade etme hakkı verdiğiniz için hepinize de teşekkür etmek istiyorum. Çünkü bazen o kadar yanlış anlaşılıyor ki, bir taraf "Taraf olalım.", bir taraf da "Olmayalım, nasıl olacağız filan." Dolayısıyla doğruları bilmek, doğrular üzerinden hareket etmek gerekiyor çünkü bu müzakereleri yapıp sabahlara kadar inanın... Yani ben, herhâlde 7 tane -Sayın Bakanımız da gitmiştir- taraflar toplantısına katıldım, her biri on beş gün sürdü ve bizim bütün Bakanlıktaki arkadaşlarımızla otuz altı saat uyumadan müzakere ettiğimiz günleri hatırlıyorum yani bu ülke için. Sadece biz değil, bütün ülkelerin aslında yöneticileri veya en iyi hukukçuları, en iyi diplomatları oralarda on beş gün boyunca kendi ülkelerinin menfaatlerini koruyacak şekilde müzakere ediyorlardı ve o müzakere sonucunda da bir şeyler yapmaya çalışıyorlar.

Peki biz Türkiye olarak neler yaptık? Aslında onlardan da kısaca bahsetmek istiyorum: Biz mücadeleyle ilgili 17 Şubat 2021'de Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin de aslında katılımlarıyla iklim değişikliğini yüksek seviyede sahiplendirelim arzusuyla bir mücadele toplantısı yapıldı ve İklim Değişikliğiyle Mücadele Sonuç Bildirgesi yayınlandı. Bu Sonuç Bildirgesi'nde hangi bakanlıkların ne

yapacağı, genel ilke ve esasları, sera gazları azaltım politikaları, iklim değişikliğine uyum politikaları, kamuoyu farkındalığının artırılması, emisyon ticaret sistemi nasıl olur, yapılabilir mi? Tabii, sizlerin takdirleriyle çıkacak olan -Dünyada son dönemde bir iklim kanunu var biliyorsunuz; Avrupa Birliği bunu çıkardı, diğer ülkeler de çıkarmaya başladı- biz iklim kanununa bir altlık hazırlayabilir miyiz, Meclisin çıkaracağı bir iklim kanununa destek verebilir miyiz amacıyla çalışmalar da yapmaya başladık. Çünkü burada özellikle emisyon ticaret sistemi ki, bu nedir? Çok küçük bir örnek vereyim: Mesela bir demir çelik fabrikası emisyonlarını sürekli atmosfere veriyor, mecburen veriyor veya bir termik santral veya bir çimento fabrikası ama bir yandan da ağaçlandırma çalışmaları yapıyor dolayısıyla ikisinin arasında bir ticaretin oluşturulması gerekiyor “Ben şu kadar ağaç diktim, sizin bu kadar emisyonunuzu yuttum, dolayısıyla sen bana para vereceksin bu kirletmenin bedeli olarak.” diye. Bu, sadece Türkiye içinde değil, bütün ülkelerin arasında, Avrupa Birliğinde yürütülüyor; yapılabilecek bir iş. Bunun belki kanunda yazılmasında fayda var veya emisyon vergilerinin getirilmesi. Nasıl biz atığa Geri Kazanım Katılım Payı diye bir vergi getirmiştik kirleten öder prensibiyle, belki yine bacasından gaz çıkaran veya bu emisyonları çıkaranlara da vergi getirilebilir. Bunlar dünyadaki örnekleri iklim değişikliğiyle mücadelenin. Bunların hangisi takdir edilir veya beraberce yapılabilir mi yapılamaz mı? Yani karbon piyasalarına, karbon ayak izine gidip PMR Hazırlık Ortaklığı Projeleri yapmak lazım. Biz Dünya Bankasıyla hem bunun Hazırlık Ortaklığı Projesi’ni hem de emisyon ticaret sistemiyle ilgili projeleri sanırım beş yıldır devam ettiriyoruz, başarıyla bunları yürütüyoruz.

Ayrıca Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve İklim Değişikliği Eylem Planlarını 2050 hedefleri doğrultusunda güncelliyoruz. Tabii, dünya şöyle şeyler söylüyor, Avrupa Birliği diyor ki: “Ben 2050’de nötr yani karbon nötr bir dünyaya gideceğim.” Yani “Saldığım emisyonlarla yutulan emisyonlar sıfırlanacak.” diyor. Sıfır emisyon deyince hiç emisyon olmayacak manasında değil, hiçbir şey olmasa insanların nefesleri var. Ama tabii insanoğlu sürekli ağaç kestiği için -dünyanın her yerinde bunlar oluyor- ağaçları yok edince veya denizleri kirletince bunların yutmaları gereken yerleri hem yok ediyorsunuz hem de bataklıklar yok olunca bunlar sıkıntı oluyor. Dolayısıyla bunların miktarlarını artırmak ve karbon nötr bir dünyaya bütün dünyanın hedef koyması gerekiyor. Mesela Türkiye de 2071’le ilgili böyle bir şey koyabilir, 2060’la ilgili koyabilir. Bütün bunların iyi analizlerinin yapılması böyle bazı ülkeler gibi.. Mesela Çin diyor ki “Ben 2050’de, 2060’da karbonlarımı sıfırlayacağım.” Yapamayacağını herkes biliyor ama bir hedef koyuyor veya dünyaya böyle bir sinyal veriyor. Diyor ki “Biz böyle şeyler yapacağız.” Dolayısıyla Türkiye’nin de böyle belki bu kanun çerçevesinde başarılılabılır başırlamaz ama hedeflerinin olması gerektiğini de düşünüyoruz. Kanun çerçevesinde bunlar da olursa bizi mutlu eder.

Biz ayrıca, uyumla ilgili neler yapabiliriz konusunda: 7 coğrafi bölgemizde Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planları hazırladık, her bir bölge için. Eylem planlarının afet riskleri, etki ve etkilenebilirlik analizi çalışmalarıyla ilgili de UNDP’yle 10 milyon euroluk bir proje yürütüyoruz, o projeye de bütün Türkiye’de bunu yapacağız. Ayrıca İklim Değişikliği Eylem Planları içerisinde 81 ilimizin tamamında Yerel İklim Değişikliği Eylem Planları, mevzuat çalışması, teknik kılavuzların hazırlanması ve belediyelerle ilgili, onların bu konuda neler yapması gerektiğiyle ilgili de hazırlıklarımızı yapıyoruz.

Ayrıca Türkiye’de iklim değişikliğine uyum eyleminin güçlendirilmesiyle ilgili de Avrupa Birliği, IPA’yla bir proje yapıyoruz ve belediyelerimize de hibe desteği vereceğimiz bir proje olacak. Türkiye’de iklim değişikliğine uyum eyleminin güçlendirilmesi; Türkiye’nin iklim politikasını geliştirmek ve karar vericileriyle devlet ve devlet dışı paydaşlar arasında ilişkiyi güçlendirmek amacıyla iklim değişikliğiyle ilgili güncel bir bilgi veri tabanı da oluşturmayı hedefliyoruz. Özellikle karar alma süreçlerini desteklemek amacıyla bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapmak, iklim değişikliği

konusunda kurumların kapasitesini geliştirmek, bununla ilgili bir bilgi sistemi ve veri paylaşım ağlarını kurmak, iklim değişikliği alanında ulusal ve uluslararası bilimsel kuruluşların çalışmalarını yakından takip etmek ve iş birliği yapmak gibi hedeflerimiz var.

Özellikle sıfır atıkla ilgili; gördüğünüz gibi 2020’de sizlerin de destekleriyle çıkan bu poşet kanunu dediğimiz kanunla poşet kullanımını yüzde 75 azalttık ve toplanan ambalaj atıkları maalesef yüzde 1’lerden 13’lere çıktı, şu anda da yüzde 19’lara kadar son iki senede ıkımış durumda. Çünkü biz artık insanlar sıfır atık sistemini kuruyorsa, şirketler veya belediyeler veya ne bileyim bir otel, kendi atıklarını satma imkânı verdik, yani dolayısıyla değerli hâle geldi. şu anda atık kâğıdın fiyatı 300 liradan 1.700 liraya kadar piyasada değer görmeye başladı, yani atığın bir değer oluşturduğu dünyayı görüyoruz. Aslında bu, vahşi kalkınma modelinden sürdürülebilir kalkınma modeline bir geçiş. Nasıl bu? Eskiden havayı, suyu ve toprağı acımasızca kirleten, kaynakları sömüren bir kalkınma modeli vardı, şimdi ise onları havayı, suyu ve toprağı koruyacak gelecek nesillere nefes alabilecekleri hava, iebilecekleri su veya verim alabilecekleri toprağı bırakacak sürdürülebilir kalkınma modelini önemsiyoruz. Kişisel olarak hepimize görev düşüyor. Bu konuda Sıfır Atık Projesi çok önemli ve biz 17 milyon ton atığın geri kazanılmasını 2017’de sağladı; 17 milyar TL ekonomik kazanç elde edildi, 2 milyar ton da sera gazı salımı 2017’den beri engellenmiş oldu. Aslında bunlar sizlerin desteğiyle çıkan kanunlarla olmuş oldu çünkü hatırlarsınız eskiden, her gün insanlar marketten aldığı poşetlere çöpleri koyup kapının önüne bırakıyorlardı, bütün binanın önüne ama şimdi artık çöp poşeti alıyorlar ve haftada iki gün belki çöplerini dışarıya çıkartıyorlar. Birçok belediyemiz de çok başarılı işler yapıyor, belli günlerde ambalaj atıklarını ayrı topluyorlar ve bunları da geri dönüşüme kazandırıyorlar ve bu konuda da çok başarılı işler yaptığımızı da görüyoruz. Plastik poşet kaynaklı 290 bin ton plastik atığın oluşumu ve 12 bin ton sera gazı salımı da engellenmiş oldu.

Deniz öpleriyle ilgili bir Sıfır Atık Mavi Projemiz vardı, bununla ilgili de Sayın Bakanım, hızlı bir şekilde anlatıyorum. 2019 yılında 65 bin ton, 2020’de de 20 bin ton civarında atığın toplanması sağlandı. Sanayide düşük emisyonlu temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması, ısınmada enerji verimliliği, özellikle binalardaki enerji verimliliği çok önemli, o konularda çalışıyoruz. Ulaşımda düşük emisyonlu ulaşım araçları... Yine, çıkardığımız kanunla hem bisiklet yollarının yaygınlaştırılması hem elektrikli skuterler gibi evre dostu ürünlerin, elektrikli araçların, özellikle elektrikli araç üretiminin yapılması, bunlar hep daha çok emisyon ve iklim dostu olarak görülüyor.

Özellikle su yönetimiyle ilgili de belediye nüfusunun yüzde 89’una yani 1.170 atık su arıtma tesisi yapılırken şu an 2023 yılında bu rakamların tamamına ulaşmayı hedefliyoruz, çok az kaldı, yüzde 89’una hizmet ediyoruz, yüzde 11’lik kısım kaldı, onların da bitirilmesi gerekiyor. Atık sulara alternatif su kaynağı olarak görülmesi ve bunların temizlenerek tekrar kullanılması meselesi gibi konular da dünyada da burada da çalışılmaya devam ediyor.

Tabii, iklim değişikliğiyle ilgili çok fazla konuşacak şey var, saatlerce konuşabiliriz ama müsaade ederseniz ben burada sonlandırayım. Sorularınız varsa Sayın Başkan, ben almak isterim, dinlemek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Özelikle evre ve şehircilik Bakanlığımıza ve Profesör Doktor Mehmet Emin Birpınar’a ve ekibine teşekkür ediyorum.

şimdi, tabii sorularımız var muhakkak, kısa olarak soralım. Ben sadece şunu soracağım: Biliyorsunuz, Cancun’daki toplantıda biz Türkiye’nin özel şartlarını kabul ettirdik.

ÇEVRE VE şEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hatta o zaman Başkanlığı ben yapıyordum. Bu şu anda geçerli değil mi? Yani Cancun’da bizzat “Türkiye’nin bu özel şartları kabul edilir” diye bir madde koydurduk çünkü bizim özel şartlarımız var. Bizim cürmümüz çok az, şu anda yüzde 1 hâlbuki Amerika’nın yüzde 27. Neticede, bir de şunu ifade edeyim: Bir ara Kyoto’ya taraf olmamıştık, bütün dünya bizi Amerika’yla aynı kefeye koyuyordu ve hangi toplantıya gitsek yurt dışında Türkiye ile Amerika konuşuluyor. Ben de durumu arz ettim; neticede, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de Kyoto’ya taraf olan bir karar çıktı. Nitekim çok isabetli oldu, en azından Amerika’yla aynı kefeye konulmaktan kurtulduk. Ya bu gibi hususlar gerçekten önemli.

Şimdi, Paris Anlaşması’nı imzaladık ama bizim bu konularda müzakerelerde dikkat etmemiz lazım. Yani şu anda Çin, Hindistan, Brezilya gibi pek çok ülkenin hiçbir mesuliyeti yok, yükümlülüğü yok, büyük ölçüde emisyon salgılıyorlar ama biz güya Ek 1 ülkesi olarak tanınılanıyoruz; yani herhangi bir finans desteği vesaire yok. Bunları tekrar gündeme taşımamız lazım, bu bir.

İkincisi, tabii, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak size çok önemli vazifeler düşüyor çünkü ısınmadan kaynaklı emisyonun azaltılması için binalarda özellikle, ısı tecridi dediğimiz ısı yalıtımına çok büyük önem vermek gerektiği kanaatindeyim. Yani belki çatılara güneş enerji sistemleri vesaire koyarak bunları... Bu konuda imar mevzuatında bazı değişiklikler yapılması lazım.

Ayrıca, tabii, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının başlattığı özellikle şehirlerdeki millet bahçelerini çok önemsiyoruz, bunların da çoğaltılması gerektiği kanaatindeyim yani mümkün olduğu kadar. Yani şehirlerde nefes alacak... Hatta mümkünse bunu dere kenarlarına yaparsak hem dereyi taşkınlerden korumuş oluruz hem de vatandaşın rahat nefes alacağı mekânlar çıkmış olur yani. Avrupa’da, biliyorsunuz pek çok yerde dereyi ıslah ederken, normal nehir debisine göre dikkate alıyor, bir de 500 yıllık feyzana göre dikkate alıyor. Beş yüz yılda bir olacak olan o kısmı yeşillendiriyor, ağaçlandırıyor ama orada bir imalat yapmıyor; böylece bir sıkıntı olmuyor, yani bunu Saraybosna’da görmüşsünüzdür. Biliyorsunuz, Ilısu’daki, Ilıca’daki dereler bu şekilde yapılmıştır, bunun gibi.

Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, sorular var, önce Murat Bey talep etti. Soruları Murat Bey, uygun görürseniz -diğer Bakanlığımız var, Bakan Yardımcımız- kısa ve net soralım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Başkanım, şimdi izin verir misiniz?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Şimdi, Küresel İklim Değişikliği ve Kuraklık Araştırma Komisyonu. Bu Komisyona gelebilecek en önemli insan Mehmet Emin Birpınar şu an.

Şimdi, bakın, iklim değişikliği başmüzakerecisi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında da çevreden sorumlu arkadaşımız ve benim de bakanlar içinde en yakın çalıştığım -Çevre Komisyonu üyesi olmam hasebiyle- birçok konuda da müştereken bizim de desteklediğimiz, zaman zaman da eleştirdiğimiz bir arkadaşımız; dolayısıyla bizim, “Kısa soru sorun.” değil, burada en uzun konuşmayı yapacağımız, en çok müzakere yapacağımız, birlikte konuşacağımız arkadaşımız. Ya bir daha çağıracaksınız Mehmet Emin Birpınar’ı buraya ya da biz şu an düşüncemizi beş dakikada, on dakikada söyleyeceğiz. O bakımdan, sonraki arkadaşlar da elbette çok önemli, hepsi önemli ama en önemlisi Mehmet Emin Birpınar; yani yaptığı görevi şu an Amerika Birleşik Devletleri’nde ABD eski Dışişleri Bakanı John Kerry yapıyor, öyle söyleyeyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Türkiye’nin John Kerry’si yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – O yüzden müsaadenizle... Evet, müsaadenizle, konuya da hâkim bir arkadaşımız. Müsaadenizle ben düşüncelerimi açıklayayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, elbette ama şöyle olabilir, yani çok dinlenecek arkadaşımız var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Zaten şimdi karşılıklı konuşarak biz vakit kaybediyoruz Sayın Başkanım, bir izin verin ben anlatayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sağ olun. Arkadaşlarımın da iznine sığınıyorum, biraz uzun sürecek değerlendirmem.

Öncelikle, teşekkür ediyorum Sayın Bakanımıza, çok pozitif mesajlar aldım. Şu an devlet organizasyonu içinde bu işe sahip çıkan en önemli kişi, konuyla ilgili en bilgili kişi ve tabii devletin içinde herkes kendi görevinden kişileri kendine doğru çektiği için; işte, nasıl siz eski Bakan olarak buraya Devlet Su İşlerinden uzmanları doldurduysanız, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji Bakanlığı hepsi kendine çekerken çevre adına direnen de Mehmet Emin Birpınar yani doğa ve çevreyle ilgili.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten ben Mehmet Emin Birpınar’dan da eleman istedim, “Bir iki elemanımız var, onları da alma.” dedi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Gönderecektir, umuyorum.

Şimdi, yaptığı konuşmada İklim Yasası’na ilişkin bize bir mesaj verdi, Meclise, döngüsel ekonomiyle ilgili mesaj verdi; niyet beyanı azaltıma ilişkin, “2060 olabilir, 2071 olabilir.” dedi, “Türkiye’nin bir şey söylemesi gerekir.” dedi. Paris Anlaşması’na ilişkin de pozitif şeyler... Kendisine tekrar teşekkür ediyorum.

Şimdi, Paris Anlaşması bizim için en önemli. Ben bundan sonraki konuşmacı arkadaşlarımdan belki daha az söz alabilirim ama sizinle düşüncelerimi paylaşacağım.

Şimdi, Paris Anlaşması’nı 197 ülke imzaladı, şu ana kadar 191’i onayladı, onaylamayan 6 ülke var; Eritre, Libya, Irak, İran, Yemen ve biz varız. Şimdi, bu Paris Anlaşması’yla 1,5 ila 2 derece arasında küresel ısınmayı... Bu, İklim Değişikliği Paneli -sizin söylediğiniz- IPCC’nin verileri doğrultusunda güvenli olacağını vurguluyor Paris Anlaşması. Bu ne demek? Yüzde 1,5 derece olduğunda artış, yüzde 100 artması beklenen sel riskinin 2 santigratlık ısınmayla yüzde 170’e ulaşması demek; yani dün gelen arkadaşlarımıza, Meteoroloji’ye, diğer sunum yapan arkadaşlarımıza aslında bizim söylediğimiz, ısrarla söylediğimiz şey buydu.

Ayrıca, şiddetli kuraklığa maruz kalan insan sayısı 1,5 santigratlık artışta 350 iken 2 santigratlık bir artışta 410 milyona çıkıyor. Aşırı sıcak hava dalgaları dünya nüfusunun yüzde 9’u yerine yüzde 28’ini etkileyebiliyor yarım santigratta; işin vahametini anlatmak için söylüyorum. Ürün verimliliği çok daha düşüyor, küresel ortalama sıcaklık artışının 2 dereceyi geçmesi hâlinde insan hayatını doğrudan etkileyecek yıkıcı sonuçlar da ortaya çıkıyor.

Şimdi, Paris Anlaşması, Türkiye’ye bir emisyon azaltım hedefi dayatıyor mu? Yani hep böyle konuşuluyor, biz yüzde 1’in altındayız. Dayatmıyor. Taraf ülkeler ne zaman ve ne kadar sera gazı azaltım taahhüdünde bulunacağına kendileri karar veriyor. Paris Anlaşması, ülkelerin beyanlarını baz alıyor. Türkiye olarak siz ne beyan ediyorsunuz ve bunu beş yılda 1 yenilemenizi istiyor.

Şimdi, Sayın Bakan cümle içinde bahsetti ama 4 ayrı şey var. Bir, mutlak azaltım, ana grup var. Bu, işte, gelişmiş ülkelerin aslında bu işin asıl sorumlusu olan kapitalizmin merkezinde olan ABD’nin, Avrupa’nın yapması gereken. “Tavan emisyon yılı” diye bir şey var, o da şu: Ülkelerin ulusal emisyonlarının en üst seviyeye ulaşacağı yılın belirlenmesi. Diyor ki “Ben 2030 yılında en üst seviyeye ulaşacağım ve buradan itibaren emisyonumu azaltacağım.” “Referans senaryodan azaltım”

diye bir şey var. O da diyor ki ülkelerin mevcut politikaları, bu politikaları devam ettirerek atmosfere salacağı sera gazını referans alıp onun üzerinden bir değerlendirme yapıyor, biz bu gruptayız. Diyor ki: İşte, şu seviye çıkacak, biz bundan bu kadar azaltım yapacağız aldığımız tedbirlerle. Bir de emisyon yoğunluğu hedefi var, o da ülkelerin birim ekonomik çıktı başına ürettikleri emisyonların belli bir seviyeyi aşmayacağını ya da yoğunluğunun azaltılacağını söylüyor. Şimdi, 197 ülkenin niyet beyanında 61 ülke “Mutlak azaltım.” demiş, sadece en gelişmiş ülkeler değil. 10 ülke “Emisyon yoğunluğunu kontrol etme.” demiş, 83 ülkenin referans senaryodan azaltım hedeflediği var, biz bu 83’ün içindeyiz.

Türkiye Paris İklim Anlaşması’nı imzalarken emisyon azaltım taahhüdü verdi mi? Bakın, işte, Sayın Bakan söyledi, dedi ki: “Ulusal katkı beyanında, 2012 yılında 430 milyon ton olan toplam sera gazı emisyonlarının azaltım önlemleriyle 2030 yılında 929 milyon tona çıkarılabileceği belirtildi.” Yani Türkiye, emisyon azaltım taahhüdü vermedi, emisyonun 2 katından fazla artabileceğini söyledi. Eğer hiç önlem almazsak -yani referans senaryo, “business as usual” denilen hikâye- emisyonların 2030’da 1 milyar 175 tona çıkacağını, verilen beyanla da bu miktarın 929 milyon tonda tutulacağını söyledi, yani bizim söylediğimiz bu. Yani beyanda, zaten hiçbir şey yapılmazsa artış şu, biz bundan yüzde 21 azaltım hedefliyoruz.

Türkiye’yi akranlarıyla değerlendiresek... Kim bizim akranlarımız? Bizim pozisyonumuzdaki gelişmekte olan ülkeler. Bakın, Arjantin, Brezilya emisyonlarını 2030 yılında 2005 yılı seviyesinin altına indirmeyi; Meksika ise, 2006 yılında en yüksek emisyon seviyesine ulaştıktan sonra emisyonlarını düşürmeyi hedefliyor. Yani Sayın Bakanın “Biz de yapmalıyız, belki 2071 hedefinde yapmalıyız.” dediği şeyi biz yapmadık yani böyle bir şeyimiz yok.

Türkiye’nin resmi planlarında 2030 sonrasındaki dönemde de sera gazı emisyonunu azaltmaya yönelik bir hedefi yok değerli arkadaşlar. Türkiye, hedeflediğinin daha iyisini yapabilir mi? Yapar çünkü bizim verilerimiz zaten hiçbir emisyon azaltımı yapmadan bile hesapladığımız miktarın altında gittiğini gösteriyor yani biz şu anki sistemle dünyaya böyle bir mesaj verebilecek durumdayız aslında. Yani olması gerekenin çok üstünde bir beyan verilmiş. TÜİK’in son yayınladığı sera gazı emisyon envanterine göre 2019 yılında toplam emisyonlar 506,1 milyon ton ve azalma eğilimini sürdürüyor yani bizim verilerimiz azalıyor. Bunu güncelleyip dünyaya çok güçlü bir mesaj verebilecek durumdayız, doğal olarak. Dolayısıyla mevcut büyüme ekonomi eğilimi dâhilinde hiçbir emisyon azaltımı önlemi almadan dahi beyan ettiğimiz rakamın altında kalacağımız gözüküyor. Eğer enerji dönüşümünü hayata geçirirsek, fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçerek, enerjiyi daha verimli daha kullanarak enerji kaynaklı emisyonlarımızı sıfırlamaya yaklaşabilir veya an aza indirebiliriz. Onarıcı tarım uygulamalarını yaygınlaştırır ve doğa koruma alanlarını genişletebilirsek... Yani dün arkadaşımız gelecekti, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gelecek hafta gelecek.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ben bunu da Sayın Murat Kurum’a daha önce söyledim, bütçe konuşmasında: Millî Parklar, Doğa Koruma ve Millî Parklar Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanmalı çünkü yutak alanlar çok önemli. Siz farkı düşünebilirsiniz, benim kişisel düşüncem bu. Çünkü arada ciddi bir ihtilaf oluyor yani bakanlıklar arasında gidip gelen konular oluyor. Mesela, biyolojik koridorlar yaptık, gene bizim Komisyonumuzdan çıktı, biz de destekledik onu.

Türkiye’nin Paris İklim Anlaşması’nı imzalarken verdiği söz yeterli değil. Eğer tüm ülkeler Türkiye gibi hedefler sunarsa, ortalama yüzey sıcaklığındaki artış 4 dereceyi geçebiliyor hâlbuki bizim ısınmayı 1,5 ya da en kötü olasılıkla 2 derecenin altında tutmamız lazım.

Türkiye'nin Paris Anlaşması'na taraf olması Türkiye'ye ekonomik bir yük yaratır mı? Tam tersi. Araştırmalar Türkiye'nin aktif bir iklim politikası yürütmesi hâlinde millî gelirin yüzde 7 artacağını söylüyor yani biz Paris İklim Anlaşması'nı imzalarsak, belki ekonomik bazı finansal kaynaklardan yararlanamıyoruz ama Türkiye'nin ekonomik gücünü artıracak bir potansiyeli var.

Türkiye, enerjide yüzde 70'lerin üzerinde dışa bağımlı; bu bağımlılığın temel nedeni petrol, doğal gaz ve kömür. İklim krizini durdurmamız için yapmamız gereken, bu üç fosil yakıtı kullanmayı bırakmak, yerine güneş, rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak. Hiçbir ekonomik maliyeti yok, sadece yatırım maliyeti var, aynı yatırım maliyeti termik santral için de var. Dolayısıyla bu enerji dönüşümü bizim için bir yüksek teknoloji ve sanayi gelişimini de beraberinde getirebilir. Ayrıca, güneş ve rüzgârdan elektrik üretim kapasitesinin artması sanayi üretimindeki değer zincirini önemli oranda büyütecek. Güneşte 15-25 gigavatlık kapasite ilaveleri 0,8 milyar dolar üretimi, 6,8 milyar ila 11,3 milyar ABD doları kadar artırabiliyor, istihdam yaratma potansiyeli var yani iklim kriziyle mücadeleyi destekleyecek düşük karbonlu bir gelişme fosile dayalı ekonomik yatırımlara göre de daha fazla istihdam yaratıyor. Örneğin, her 1 milyon dolarlık yatırımın sürdürülebilir enerjide 15-30, enerji depolamada 4-12, enerji verimliliğinde 10-18, çevre dostu şehir altyapılarının geliştirilmesinde 10-15, atık ve geri dönüşümde 15-40 kişiye yeni istihdam yaratma potansiyeli var hâlbuki 1 milyon dolarlık kömür yatırımı -ki bizim hâlâ planladığımız termik santrallerimiz var. Yani burada bir bakan çıktı, bütçe sunumunda "Yeni termik santral yapacağız." diye övünerek bahsetti- inşaat aşamasında 1, termik ve maden işletmesinde 2 kişiye istihdam yaratıyor. Yani sanılanın aksine Türkiye'nin anlaşmaya taraf olması değil, olmaması ekonomik yük yaratır çünkü art arda karbonsuzlaşma ve karbon nötr olma hedefleri açıklayan birçok ülke karbonsuzluğa dayanan yeni bir ekonomik düzen kuruyor. Bu yeni düzene adapte olmak, güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji potansiyeli yüksek Türkiye'de bazı fırsatları beraberinde getiriyor. Mesela, sınırda karbon düzenlemeleri geliyor Avrupa'dan, 2050 yılına kadar ticari ilişkileri olan ülkelerde de bunu bekliyor. Biz avantajlıyız coğrafi olarak; adam Meksika'dan ihracat yapacak Avrupa'ya, onun karbon tüketimi -navlun- yoldaki geçen salımlar dolayısıyla daha fazla, Çin'in daha fazla, biz Avrupa'nın burnunun dibindeyiz, fırsatlarımız var. Türkiye, Paris Anlaşması'nı onaylayarak bu mekanizmaların ilgili endüstrilerin karbon ayak izini azaltmasına ve bir iklim finansmanı desteğine dönüşmesine fırsat yaratmalı.

ABD'nin yeşil ekonomik dönüşümüne uyumlu tedbirlerin öngörüldüğü senaryo çalışmaları 2030 yılı itibarıyla Türkiye'nin gayrisafi yurt içi hasılasının, sınırda karbon düzenlemesiyle karşılaşılacak senaryolara kıyasla yüzde 5,7 ila 6,6 oranında daha yüksek gerçekleşebileceğini; sera gazı emisyonunun ise yüzde 15 ila yüzde 17 civarında daha düşük olabileceğini hesaplıyor. Yani biz Paris Anlaşması'nı onaylarsak, iklim krizine ilişkin tedbirleri alırsak hem karbon emisyonumuzu düşürme hem de ekonomik fırsatlar yaratma ihtimalimiz var ülke olarak. Bu dönüşüme uymazsak ne getirir? Yılda 1,8 milyar avroyu sınırda vergi olarak öderiz Avrupa Birliği'ne ihracat yaparken.

Paris Anlaşması'nın 6'ncı maddesi kapsamında anlaşmaya taraf ülkelerin emisyon azaltım taahhütlerini yerine getirebilmeleri için piyasa mekanizmaları oluşturulması öngörülmüyor. Paris Anlaşması'nın uygulanmasına yönelik müzakereler sürerken, Türkiye, anlaşmaya taraf olmadığı için bu konuda söz söyleme hakkı yok. Yani biz bu mekanizmaların şekillenmesinde söz sahibi olabileceksen anlaşmaya taraf olmadığımız için bu mekanizmalar bizim dışımızda şekilleniyor yani treni kaçıyoruz.

Sayın Bakan, yenilenebilir enerji Türkiye'ye yeterli. TEİAŞ verilerine göre Türkiye'nin 2020 yılı toplam elektrik üretimi 305 milyar kilovatsaat, güneş enerjisinden her yıl üretilebilecek elektrik miktarı ise -eski tarihli bir çalışma, belki sizde yenisi vardır- 380 milyar kilovatsaat. Yani biz sadece güneşten, Türkiye'nin güneşinden istifade ederek fosil yakıtı tamamen bırakacak, onun üzerinde

üretim yapabilecek, enerji satabilecek potansiyele sahibiz. Depolama teknikleriyle desteklendiğinde tek başına güneş enerjisi, ihtiyacımızı karşılayabilir. Kaldı ki önceliğimiz enerji verimliliği, onu hiç konuşmuyoruz. Enerji verimliliğini dün konuştuk burada, hani kayıp kaçak vesaire; suda da konuştuk.

Tasarrufla, tüketimi en aza indiren bir elektrik sektörü yaratmak sonrasında fosilden çıkışı sağlayacak dönüşüm mekanizmaları kurabiliriz. Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyeli sadece elektrik ihtiyacını değil, ısınma ve sanayi ihtiyacını da karşılayacak güçte.

Paris İklim Anlaşması sorunu çözebilir mi? Dünyada iklim krizi sorununu hiçbir şey tek başına çözemez, Paris İklim Anlaşması da çözemez. Bunun için -uluslararası- herkesin kendi sorumluluğunu bilip onun üstesinden gelmesi lazım yani şöyle bir bakış açısı doğru değil: Ben az saldım, bunun sorumlusu da ben değilim, dolayısıyla, yani önce onlar yapsın. Herkes kendi sorumluluğu ölçeğinde, bunun içinde tarihsel sorumluluk da var yani iklim krizine sebep olan tarihsel sorumluluğu olan ülkeler daha fazla yapsın, salınımı daha fazla olan ülkeler daha çok sorumluluk alsın ama biz de kendi ölçeğimize göre, yüzde 1 ise yüzde 1'e göre ve Türkiye'yi yeni oluşan bu yeşil mutabakatın, o Green Deal'in dışında bırakmayacak tedbirler almak zorundayız.

Tarihsel olarak hangi ülkeler sorumlu; kümülatif olarak, ABD ve Avrupa, en yüksek sorumluluk. Emisyonda Çin çok gözüküyor ama Çin'deki insan sayısı yüksek, kişi başına düşen emisyonu düşük yani ABD ile Çin'i mukayese ettiğinizde ABD'de 18 ton kişi başı Çin de 8 ton.

Biz Paris İklim Anlaşması'nı niye onaylamıyoruz? Yani Sayın Cumhurbaşkanı ve sizin yaptığınız açıklamalarla ilgili Yeşil İklim Fonu'ndan faydalanamıyor olmamız, yani biz gelişmiş ülkeler statüsündeyiz, Yeşil İklim Fonu'ndan yararlanamıyoruz. Yani "Ek 1 listesinden Türkiye çıksın." diyoruz. Bir defa bunun çıkabilmesi için tüm ülkelerin, üye ülkelerin buna mutabık olması lazım yani bu bizim için... Tabii ki yapalım, ben bir milletvekili olarak, bu ülkenin vatandaşı olarak Yeşil İklim Fonu'ndan daha çok faydalanmayı istemez miyim? Tabii ki isterim ama tüm ülkelerin onayını gerektiren bir konu yani zor bir konu. Bunun bilincinde olarak, ulusal çıkarlarımızı düşünerek hareket etmek zorundayız. Bakın, orada "100 milyar dolar." demişti Sayın Bakan, sonra söyledi 8 küsur, 10 milyar dolar civarında para birikmiş yani Yeşil İklim Fonu'nda 100 milyar dolar birikecekti, yüzde 10'u birikmiş zaten ama biz zaten birçok fondan faydalanıyoruz, faydalanabileceğimiz de çok fon var. Bakın, Türkiye, Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankasından, Fransız Kalkınma Ajansı, UNDP'den –"UNDP'le iş birliği yapıyoruz." dedi- Alman Yatırım Bankasından, Avrupa Yatırım Bankası ve Dünya Bankası gibi pek çok finansal kurumdan Paris Anlaşması'na taraf olarak, zaten bununla ilgili finansal destekleri, ucuz ve uzun vadeli finansal destekleri bulabiliriz. Ayrıca, iklim fonlarından AB'de en çok yararlanan ülke biziz. Bakın, 667 milyon euro almışız 2013-2016 yılları arasında. Siz dediniz "10 milyon euro bir destek aldık." Bu iklimle ilgili, herhâlde similasyonla ilgili bölgelere göre.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet, o da AB fonu.

MURAT BAKAN (İzmir) - Paris Anlaşması'nı onaylamanın mutlak azaltım zorunluluğu getireceği, gelişen ülkelere finansal destek vermek zorunda olacağımız da doğru değil, -onu Sayın Bakan da söyledi- onu daha sonra... Ek 2 listesindeki ülkelere bizim itirazımız üzerine çıkartıldık, siz de söylediniz geçen gün ama biz bu anlaşmayı onaylarsak ne değişecek? Arkadaşlar, Avrupa Birliği 2030 yılına kadar emisyonları yüzde 55 azaltmayı, 2050'ye kadar da karbon nötr olmayı hedefliyor, Çin 2060 yılı için karbon nötr hedefini koydu, Japonya, Güney Kore, Güney Afrika, Kanada sıfır emisyon planlarını açıkladı. 2020 sonu itibarıyla 30 ülke karbon nötr olma hedefini ulusal hukuk çerçevesine yerleştirdi, öte yandan ABD de -siz dediniz ABD'nin açıklamasıyla ilgili bir veri sordunuz- onlar da döndükten sonra, Birleşmiş Milletlere bildirdikten sonra Paris Anlaşması'yla ilgili; 2035 yılına elektrik

Üretim sektörünü karbonsuzlaştıracak ve tüm ABD’de de 2050 yılına kadar karbon nötr olacaklarını açıkladılar. Biz daha önce diyorduk ki: “ABD anlaşmayı imzalamadı.” Bizim imzalamamamızın sebepleri olarak hkmet yetkilileri -siz söylediniz mi Sayın Bakan bilmiyorum ama ben o açıklamaları okudum ABD ya da benim bir soru nergeme verilen cevapta yazıldı- “ABD de yapmadı.” diye. şimdi, onlar geri döndüler. Türkiye ise 2030’a kadar karbon emisyonunu 2 katına çıkarmayı planlıyor, biz ”Karbon emisyonumuz 2 katına çıkıyor zaten ondan da yüzde 21 azaltım yapıyoruz.” diyoruz. Bunu mutlaka düzeltmemiz, güncellememiz lazım ve dünyada karbonsuz yeni bir düzen kuruluyor, Türkiye, bu düzenin dışında kalıyor. Türkiye iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek coğrafyalardan birinde değerli arkadaşlar. Dn o simülasyonlarda gördük; önümüzde kuraklık var, seller var, yağış artışları var.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Evet, toparlayalım, vaktimiz sınırlı.

MURAT BAKAN (İzmir) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Türkiye Paris Anlaşması’nı onaylamayan tek OECD ve G20 lkesi. Ayrıca, en fazla sera gazı emisyonuna neden olan ülkeler arasında 16’ncı sıradayız tüm dünyada, kişi başına düşen emisyon miktarımız da hızla artıyor.

Ben son söz şöyle söyleyeyim: 22 Nisanda Biden, 41 lke devlet başkanını iklim zirvesi için davet etti Amerika Birleşik Devletleri’ne, bizim Cumhurbaşkanımızı da davet etti. G20 lkeleri arasında, oraya Paris Anlaşması’nı imzalamadan giden tek cumhurbaşkanı bizim Cumhurbaşkanımız. Ben diyorum ki: şu anlaşmayı getirelim, Türkiye için yeni fırsatlar yaratıyor. Biz öncülük edelim bu Komisyonun milletvekilleri olarak beraber, burada onaylatalım Sayın Cumhurbaşkanımızı da orada mahcup etmeyelim; o da gitsin göğsünü gere gere “Biz de Paris Anlaşması’nı onayladık.” desin ve ondan sonra mücadelemize devam edelim.

Teşekkür ediyorum.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Efendim, bu konu zaten Külliye’de görüşülecek, merak etmeyin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet, teşekkür ederim.

BAşKAN VEYSEL EROğLU – Evet, şimdi, siz cevapları daha sonra verirseniz daha uygun olur.

şimdi, Hasan Bey, size de söz vereyim.

Buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sunumun için de teşekkür ediyorum.

şimdi, dünya belirli bir zaman içerisinde sıfırlamayı taahhüt ediyor ama görünen o ki 2050’de yapılan projeksiyonlarla da ters gidiyor yani bu taahhütlerin yerine gelmeyeceği açık olarak görünüyor ve iklim değişikliğiyle karşi karşiya kalacağız. şimdi, Paris İklım Anlaşması’nı şu anda imzalasak hemen bu küresel ısınma veya iklim değişikliğini de engelleyecek durumda değiliz ve Bakanlığın yaptığı birçok çalışma var; yani Sıfır Atık Projesi, bölgelere göre iklim değişikliği eylem planları, Bakanlık bu konuda alışıyor. Bunun yanında atık su arıtma tesislerini devreye sokma hedefleri var ama bu hedefler, baktığımız zaman çok düşük ve geleceğe yönelik bir an önce atık su arıtmadan dönen suları sisteme entegre edebilmenin yollarını bulmamız gerekiyor.

şimdi, ülkede neler var? Mesela, millı parklar açısından değerlendirdiğimizde, millı parklar şu anda iklim değişikliğinden korunması gereken alanlar. Millı parklarda genelde endemik türler var olduğu için oralar millı park, özellikli alanlar olduğu için millı park olarak ilan edildi, koruma altına alındı. Zaten iklim değişikliği, millı parklar üzerinde ilk etkiyi yapacak, birçok alan mikro klima taşıdığı için millı parklarda daha fazla etkisini gösterecek, Millı parkları nasıl koruyabiliriz yönüne gitmek

gerektiyor. Mesela, Sayın Bakanım da söz etti, millet bahçeleri. Millet bahçelerinde özellikle, botanik bahçesi gibi bir dizayn söz konusu olursa mesela, millet bahçeleri oluşturulurken oradaki bitki florası o bölgeye özgü bitki florasından tercih edilip ilkökul çocukları, ortaokul çocuklarına tanıtım yapacak şekilde, her bir ağacın tanıtımıyla beraber olursa hem bitki varlığımıza hem gen kaynaklarımıza kaynak da sağlayabiliriz. Millet bahçelerinin bu şekilde bir botanik bahçesi dizaynı bence faydalı olacaktır.

Bunun yanında dün, Meteoroloji Genel Müdürlüğünün açıklamalarını da dinledik, oraya da sorduk, onların yapabileceği pek bir şey yok. Bu özellikle, ekonomik kayıpların yüksek olduğu afetler hava olaylarıyla beraber yağışlardan kaynaklanıyor; mesela, selde, fırtınalarda ülkede ekonomik olarak birçok da kaybımız söz konusu. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı açısından mesela, fırtınalara karşı binaların özellikle, çatı ve tabela veya çatı üzerine yerleştirilen anten olsun, portatif malzemeler veya yapılar, portatif yapılar değişen fırtınalara karşı imar mevzuatı açısından düzenleniyor mu, böyle bir çalışmanız var mı? Mesela, dün de örnek verdim; Çeşme'deki hortumdan sonra çatılardaki kiremitler mermi şeklinde etrafa yayıldı; bunu önleyecek bir çalışmanız var mı?

İkincisi, yine bu şehirlerle alakalı; şehirlerde sele karşı, mesela, Bakanım demin de söyledi 500 yılda gelene göre hesaplanıyor seller, DSİ bunu yapıyor. İklim değişikliği katsayısı hesaplanarak şehir içerisindeki özellikle dereler ve çevresindeki yapılaşma buna göre dizayn ediliyor mu? Yani büyükşehirler olsun, diğer şehirlerimiz olsun buna göre bir dizayn söz konusu mu?

Şimdi, Bakanlığın yaptığı güzel çalışmalardan birisi -bunu da biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak sürekli gündeme getiriyorduk- şehirlerde su hasadı. 2 bin metrekaresinin üzerindeki alanlarda şehirlerde su hasadına gidildi -yanlış hatırlamıyorsam- geri kalan kısmı belediyelere bırakılan bir sistem. Mesela -belediyelere- özellikle şehir içindeki taşkınları veya sel durumlarını önlemek açısından sel kapanları veya depo alanları oluşturma gibi bir çalışma veya düşünce siz de var mı? Mesela, sıfır atık kampanyası çok güzel. Bunun yanında sıfır su kaybı kampanyası da başlatma durumunuz var mı? Böyle bir şey aklınızda var mı? Çünkü biz iklim değişikliği dediğimiz zaman olayları parça parça düşünemiyoruz. Havada olan olaylar yağışı etkiliyor, su kaynaklarını etkiliyor, bitki ve hayvanları etkiliyor. Bütün hepsi zincirleme, birbirinden bağımsız düşünülme ihtimali yok. Mesela, eğer bu ısınma devam ederse biz flora ve fauna varlığımızın büyük bir kısmını kaybetme tehlikesi içerisindeyiz çünkü Sayın Bakanım siz de bahsettiniz balon balığı en fazla gündemde olan, bizim sularımıza geldi fakat bunun yanında bizim sularımızda var olan canlıların da hayat döngülerinde sıcaklığa bağlı olarak değişimler meydana geliyor, bu hem suda meydana geliyor hem karada meydana geliyor. Bu, bitkiler açısından da önemli. Dün de dile getirdik, mesela, istilacı türler olarak verdiğimiz türler var; bunlardan birisi balon balığı çünkü avcısı yok. Ülkemizde bunları sıklıkla görme durumumuz var; gerçi bu direkt Çevre ve Şehircilik Bakanlığını ilgilendiren bir durum değil fakat Tarım Ormanla beraber sizin de mücadele etmeniz gereken alanlardan birisi.

Şimdi, bu sıfır atık kampanyasıyla beraber kaynaktan ayırıştırmanın bir an önce devreye sokulması gerekiyor. Yani bunu yapmadığımız sürece, kaynaktan ayırıştırma yapmadığımız sürece, belediyeler bunu dizayn etmediği sürece sıfır atık kampanyasında istediğimiz sonuca ulaşmamız zor olacak. Çünkü sonradan ayırıştırma, sonradan depolama vesaire... Bunların kaynaktan itibaren ayırıştırılıp, depolama alanlarının farklı şekilde planlanıp, amaca uygun şekilde de dizayn edilmesi gerekiyor.

Şimdilik söyleyeceğim bunlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Hüseyin Bey, buyurun.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Tabii, geride bıraktığımız 2020 yılı ülkemizi, hepimizi gerçekten her alanda perişan eden bir yıl oldu maalesef ki. Bir yandan Covid denilen bulaşıcı hastalık, bir yandan depremler, seller, yangınlar, hava kirliliği, kuraklıkla kuşatılmış durumdayız. Doğamız yok oluyor. Son yıllarda çevre katliamları arka arkaya geldi; suyumuz zehirlendi, havamız kirlendi, toprağımız bereketini yitirdi, tarım ülkesinde neredeyse tarıma hasret kaldık. Nedeni tüm ülkenin parsel parsel ranta peşkeş çekilmesi. Çevreyi talan eden birçok dev proje ÇED raporundan muaf tutuluyor. İnşaatçılar, madenciler, enerji şirketleri ülkenin hemen her yerini delik deşik ediyorlar. Ormanlar kesiliyor, göller, nehirler kurutuluyor, dağlar kazılıyor, ağaçlara, bitkilere ve hayvanlara yaşayabilecek bir alan bırakılmıyor. Bence abartmıyoruz. Açın Türkiye haritasını, Kaz Dağları’ndan Munzurlara, Uzungöl’den Salda’ya, Edirne’den Kars’a, Muğla’dan Trabzon’a kazılmadık, imara açılmadık yer bulamazsınız artık. Rakamlar o kadar kötü ki sadece 2020 yılında maden aramak için verilen ruhsat sayısı bine yakın, üstelik bunların bir kısmı siyanür kullanıyor; kuzeyden güneye, doğudan batıya çok yerde siyanürle altın ayrıştırılıyor. Kaz Dağları ne hâle geldi, hep birlikte gördük. Kömür zaten çok yerde baş belası ve doğamız ve insanlarımız zehirleniyor. Karadeniz’den Doğu Anadolu’ya altın, gümüş, bakır gibi metalik madenlerin vermediği zarar atmadı; yabancı maden şirketleri Anadolu’da cirit atıyor. Peribacalarıyla tanınan Nevşehir’de, efsaneler dağı Sandras’da ve da Munzur’da yine maalesef insafsızca bir doğa talanı söz konusu.

Türkiye’de 2020 yılı maalesef çevreyi talan yılı olarak geçti. Peki, 2021’de umut var mı Sayın Bakan? Şu an itibarıyla maalesef diyoruz çünkü Türkiye’de birinci derecede çevreden sorumlu kurum Çevre ve Şehircilik Bakanlığı şehircilik konusunda maşallah inşaat şirketi gibi. Kaç ev satıldı onun “tweet”i bile atılıyor ama konu çevreye gelince suspus çünkü çevre ile şehircilik asla bir arada yürümez, dünyada bir örneği de yok. Kapitalist sistemde şehircilik her zaman çevrenin katilidir; çevreye zarar verir, doğayı betona gömer. Bizim Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da maalesef ki dev sitelere birkaç karış bahçe yapılmasını, otoyol kenarlarına çiçek, fidan dikilmesini çevrecilik sanıyor, oysa dev projelerle beton imparatorluğunu güçlendiriyor. Unutmamak gerekir ki insanlar şehirleri yaratmadan önce doğa insanı yarattı; o yüzden “doğa ana” diyoruz tabiata. Kendi anasına bu kadar zulüm yapan bir canlı türünün tek yeri cehennemdir olsa olsa.

Şimdi, Sayın Başkanım, Değerli Bakanım; madem burada iklim krizi görüşüyoruz... Bu su örneğini Şırnak’tan Nerduş Deresi’nden aldım. Yaklaşık on bir ay oldu, sürekli Çevre ve Şehircilik Bakanlığına da, köylülerle birlikte, yurttaşlarımızla birlikte Cumhuriyet Başsavcılığına da dilekçeler ya da suç duyuruları vermemize rağmen, bir türlü kömür ocaklarının şu suyu getirdiği hâli engelleyemedik.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Orada aslında katı madde fazlalığı var herhâlde.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Evet, çünkü kömür ocakları sağaltım havuzları yapmıyor, direkt...

HASAN KALYONCU (İzmir) - Normal bir süzme işleminden sonra bir şey olmaz.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – İşte basit bir işlem olmasına rağmen bu yapılmıyor ve şu an -birçok Şırnaklı yurttaşın ki benim de çocukluğumun geçtiği- Nerduş Deresi’nin geldiği boyut bu durumda. Maalesef tüm çabalarımıza rağmen gerekli önlemler alınmamış durumda. Valilik de aslında müdahale etmeye çalıştı ancak birkaç gün sonra su tekrar bu hâlde ve şu an bu suda yaşayan canlılar da zarar görüyor, bu suyu tarlası için ya da hayvanları için ya da içme suyu olarak kullanan köylüler de zarar görüyor ve bu suda yaşayan balıkların da artık içi kapkara, kömür tozuyla dolmuş durumda. Öncelikle, makamınızdan bu duruma müdahale edilmesini ve bu su kaynağımızın korunarak en azından bir şekliyle bu Komisyonun da amacına uygun olarak yerine getirilmesini bekliyoruz ve talep ediyoruz.

Bir sorumda sadece bu sıfır atık konusundaki bilgilendirme sonrası bir yıllık plastik atığımız ne kadar ve bu “poşet yasası” olarak bilenen yasayla birlikte bir yılda ne kadar plastik atık önlenebildi, azaltılabildi ve bununla birlikte vatandaşların ödemek zorunda kaldığı meblağ ne kadardır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Cihan Bey, buyurun.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, vermiş olduğunuz bilgiler için teşekkür ediyorum. Tabii, yanınızda çok önemli bürokrat arkadaşlarımızı gördüm. Bilmiyorum, ben burada yokken arkadaşlarımızı tanıttınız mı ama ben arkadaşlarımızın tanıtılmasından memnun olurum.

Özellikle sayın milletvekilimizin bahsettiği bu su meselesi önemli çünkü bizim Komisyonumuz zaten küresel iklim değişikliğinin etkileri ve su kaynaklarımızın etkin kullanımı, hatta nehirlerdeki kirliliğin de araştırılmasıyla... Ki zaten grubumuz adına da Yasin kardeşimiz Genel Kurulda bunun konuşmasını yaptı. Yani bir kere şu gördüğümüz manzara kabul edilebilir bir şey değil, bunu baştan bir söyleyeyim.

Şimdi, iklim değişikliğinden en fazla etkilenen tabii deniz canlıları, öyle gözüktüyor. Özellikle, bizim Karadeniz’de -ben Karadeniz Bölgesi’nin çocuğuyum- hamsi daha kuzeye gitti, daha soğuk sulara gitti ve artık bizim balıkçılarımız da yavaş yavaş, izin almak suretiyle sınır ötesine geçerek oradan balık tutup getiriyorlar. Şimdi, bununla ilgili ne gibi tedbirler alınabilir Sayın Bakanım, bunu bir öğrenmek istiyorum.

Bir de ben sizin bir paylaşımınızı görmüştüm, çok enteresan geldi bana; mesela, Antalya kıyısında yıllara göre kıyıdaki değişimi göstermişsiniz. Bu, bana çok ilginç geldi yani su, yıllar itibarıyla kıyıya doğru gidiyor. Peki, mesela bir simülasyon yaptık mı? Eğer biz gerçekten taahhüt edilen sıcaklık değerlerini 2100 yılına kadar sağlayamazsak mesela biz de ne kadar bir toprak parçasını kaybedeceğiz? Ben bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Hatta dünyada buzullar eridiği zaman, sular yükseldiği zaman ne kadar toprak parçası kaybediliyor? Siz, tabii, uluslararası toplantılarda sürekli bulunuyorsunuz, bununla ilgili bir çalışma var mı?

Bir diğer konu da tabii, biz 2030 yılına kadar yüzde 21 azaltım taahhüdü veriyoruz, artırımdan azaltım taahhüdü veriyoruz; bunun için ülkemizin ne kadar para harcaması gerekiyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Son sözü de Jale Nur Hanımefendiye veriyorum.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de sunumunuz için çok teşekkür ederim.

Aslında, çoğu şeyler söylendi ama ben bir iki konuya...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tekrardan kaçınalım çünkü esasen değerlendirmeleri bütün kurumlar dinlendikten sonra yapsak daha isabetli olur diye düşünüyorum.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Kesinlikle katılıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Söylenecek daha çok şey var, benim şahsi kanaatim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Burada, aslında, elimde bölgeler için hazırladığımız iklim değişikliği eylem planları var, birkaç gündür onu inceliyorum. Şimdi, burada, tabii, aslında eylem planları son derece yerinde hazırlanmış ama buradaki sıkıntı şu sanıyorum, ben onu özellikle size sormak istiyorum. Şimdi, burada, özellikle planlarda yapılan şu önerilerin büyük bölümü aslında başka bakanlıkların görev alanlarıyla çakışıyor ve diğer bakanlıkların uygulamaları da ne yazık ki sizin bu eylem planlarınızı uygulamanızın önünde engel oluşturuyor. Dolayısıyla en önemli şeyin niyet olduğunu düşünüyorum, gerçekten bu konuda samimi olmak.

İşte, büyük bölümünün aslında “uyum” bölümünde hazırlandığını da görüyoruz azaltım yönünden. Mesela, biraz önce arkadaşımız sordu “Poşetlerden azaltım ne kadar?” diye. Biz biliyoruz ki aslında atıkların emisyondaki payı sadece yüzde 5, emisyonlarda esas pay fosil yakıtların ama diğer bakanlıkların, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının sürekli olarak fosil yakıtlara dönük olarak maden aramaları var. Öbür tarafta, siz “uyum” bölümüne giriyorsunuz tabii. Şimdi buradaki niyet çok önemli; gerçekten Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı’na uyum sağlayacak mıyız, biz buna gerçek niyetimizi beyan ediyor muyuz? Bakanlığın, işte, poşet konusundaki uygulamasını biliyoruz, evet, her şeye gelir getirici olarak bakıyoruz yani sanıyorum, ülke olarak sıkıntımız burada. Ben eminim ki bundan sonra... Yani bu kurduğumuz Komisyon da fonlardan iyi yararlanabilmek için, belki Annex 1’den çıkıp tekrar uyum yönünde yeşil finans fonlarından yararlanmak için yaptığımız çalışmalar hissiyatı oluyor herkeste. Dolayısıyla, böyle bir sıkıntı var, bizim, ülke olarak niyetimizin azaltım yönünde ve uyum yönünde gerçekten ne olduğunu çok net ortaya koymamız gerekiyor.

Şimdi, biraz önce Mehmet Emin Bey de çok güzel söyledi. Siz “Eleman istedim.” diye söylediniz, “Birkaç elemanım var, almayın.” dediniz. Biz biliyoruz ki aslında Paris Anlaşması’nın müzakere aşamasını 4-5 kişiyle götürdük, dünyadaki tüm ülkeler oraya büyük ekiplerle katılırken bizim bu konuda yetmişmiş hukukçularımız bile yok, müzakereci bile yetiştirmiyoruz biz. Dolayısıyla, bizim, artık bu olayı gelir getirici olarak değil, gerçek anlamda çevre duyarlılığıyla, doğa bilinciyle yapmamız gerekiyor ve bu niyetimizi önce ortaya koymamız gerekiyor. Yani o kadar çok sorulacak şey var ki ama önce bir niyetimizi net koymamız gerekiyor, bu konuda müzakereci yetiştirmemiz gerekiyor, alanında uzmanlar yetiştirmemiz gerekiyor ve bunları organlar arası, bakanlıklar arası, müdürlükler arası iletişimle yapmamız gerekiyor. Bu konuda ki çalışmalarınız neler? Çok güzel yazmışsınız burada ama mesela, fosil yakıtlara hiç girilmemiş, yenilenebilir enerji kaynakları konusunda “hidroelektrik santralleri” demiş. Daha önce de Sayın Başkanımıza sormuştum: “Kuraklık olursa biz bu hidroelektrik santrallerini nasıl çalıştıracağız, su olmadığı zaman nasıl çalışacak bunlar?” Ama aslında, bizim yenilenebilir enerji hedeflerimizin yüzde 33’lük payını hidroelektrik santraller oluşturuyor. Dolayısıyla, bu konularda sıfır atık için hangi politikaları uygulayacağız, uyum konusunda hangi politikaları uygulayacağız? Ülkemizde, ne yazık ki bakanlıklar arasında bunların hepsi birbiriyle çelişen alanlar olarak düzenleniyor. Bu organların iyi iletişimini sağlamak için neler yapıyorsunuz? Şimdi, mesela, Sayın Başkanımız diyor ki: “Binalarda ısı verimliliği.” “Enerji tasarrufu” deyince, sadece ısı verimliliği değil ki “binalarda enerji verimliliği” dediğiniz zaman elektrik tasarrufu da giriyor içine, sadece ısıyla ilgili değil. Biz, Eskişehir olarak, Dünya Bankası’yla birlikte altı yıldır -ben Eskişehir Milletvekiliyim- binalarda enerji verimliliğini çalışıyoruz ve “deep dive” olarak dünyada ilan edilen 5 şehirden biriyiz, çok ciddi çalışmalar ortaya koyuyoruz. Yeşil çatı uygulamaları var Avrupa’da, o kadar fazla uygulama var ki biz bunların hiçbirini almaksızın sadece bunu konuşuyoruz “Finans kaynaklarına ulaşmak için çaba ediyoruz.” gibi bir hava yaratıyoruz. Yani bu niyetimizi öncelikle samimi olarak ortaya koymamız gerektiğini düşünüyorum. Yani ben, sizin müzakerelerinizin de çoğunu izliyorum, hatta dün herhâlde Bakanlar Kuruluna bir sunuş yaptınız değil mi? Orada da bildiğimiz kadarıyla Paris Anlaşması

konusunda niyetin gerçekte olması yönünde beyanınız var diye duyduk. Dolayısıyla,, bunlar önemli şeyler ama her şeyden önce samimi olup herkesin bütün birimleriyle bu samimiyeti uygulayacak olması gerektiğini düşünüyorum. O konuda özellikle görüşlerinizi de almak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Sait Bey de bir söz istedi.

Buyurun Sayın Vekilim.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Ben, öncelikle Mehmet Emin Bey ve ekibine bugünkü bu kapsamlı sunum için teşekkür ediyorum. Geçtiğimiz yıl içerisinde Mehmet Emin Bey ve ekibiyle de çok ciddi çalıştık, burada, yine komisyonda Murat Bey’le birlikte çalıştık, çok ciddi emek ve katkıları oldu; Çevre Ajansının Kurulmasına Dair Kanun Mecliste kabul edilerek yürürlüğe girdi. Bu da aslında, Mehmet Emin Bey’in sunumunda bahsettiği döngüsel ekonominin Türkiye açısından çok önemli bir ayağını oluşturacak. Tabii ki hem bir yandan gelişmek, bir yandan sanayileşmek, bir yandan millî gelirimizi artırmak istiyoruz, bunu da tabii ki çevreyi koruyarak, doğayı koruyarak, suyumuzu koruyarak yapmak durumundayız; bunun bir dengesini oluşturmak gerekiyor. Ben, Enerji Bakanlığı’nda da görev yaptım, biz, orada da Türkiye’de, özellikle son on yılda yenilenebilir enerji kaynaklarının dünyadaki ortalamalarının kat kat üstünde devreye girdiğini ve şu an enerji arzına ciddi katkı sağladığını ve önümüzdeki dönem gerçekleşecek projelerle de bizim kendi millî ve yerli kaynaklarımızla elektrik arzını sağlayacağımızı biliyoruz.

Şimdi, bildiğiniz gibi, dünyadaki en zengin yüzde 1 en fakir yüzde 50’nin 2 katı karbon emisyonunu salgılıyor. Şimdi, bu, çok önemli bir nokta, üzerinde de çalışılması gereken bir nokta bence. Kendi ülkemizin konumunu belirlerken de iklim değişikliğiyle ilgili bu konumu belirlerken de bu gerçeği de göz ardı etmememiz gerekiyor. Çevremizi koruyacağız, doğamızı koruyacağız, su kaynaklarımızı koruyacağız ama aynı şekilde ülkemizin, vatandaşımızın refahı için de çalışacağız, bunun için kaynaklarımızı da koruyacağız.

Şimdi suyu gösterdi, hakikaten kabul edilebilir bir şey değil. Biz de Çevre Bakanlığımızla... Sağ olsun Eyüp Bey’ler de çok yakından takip ediyorlar. Gaziantep’te Nizip Çayı’nda organize sanayi bölgesinin deşarj suyundan kaynaklanan bir kirlilik var. Bunu toprak sulama kalitesine indireyecek şekilde hem OSB bünyesinde çalışma yapıyoruz hem Çevre Bakanlığımız konuyu takip ediyor. Böylece, o Çayın havzası boyunca hem çevresel etkisini hem de tarıma faydasını sağlamak noktasında ciddi bir çalışma içindeyiz, onun da sonucunu hep beraber takip ediyoruz. Ben su kaynaklarımızın bu anlamda çok önemli olduğunu... Yeraltı suları anlamında da bizim OSB’de su kaynağının üçte 2’si yeraltı suyu. Bu geri kazanım modellerinin de artık... Yani aynı suyu tekrar tekrar işleyerek, dolayısıyla, ne yeraltı ne başka bir kaynaktan su israfına gidilmeden, suyun da geri kazanılması sağlanarak yeni sistemler kurulması gerektiği noktasında da Komisyonumuzun odaklanması gerektiğini düşünüyorum.

Ben, size ve ekibinize -geçmişte de birlikte çalıştık- tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Nevzat Bey, siz de herhâlde kısa bir açıklama yapacaksınız.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet, Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, her şeyden önce yaptığınız sunum için teşekkür ederim, güzel bir sunumdu. Yaptığınız çalışmaları da yakından takip eden birisi olarak biliyorum, özellikle sizin biriminizin bu konularda son derece güzel çalışmalar yaptığını şahit oluyoruz. Ekibinizle beraber size teşekkür ederim. Çalışma arkadaşlarınızla çok güzel konuların ortaya çıkarıldığına, iklim değişikliği konusunda çok güzel koordinasyon yaptığınıza şahit olmaktan da mutlu olduğumu belirtiyorum.

Bir konuya değinmek istiyorum. Dün bu konuyu Komisyon'da dile getirdim ama size de hatırlatmakta fayda oldu düşünüyorum. Biliyorsunuz, en büyük yutak alanların başında ormanlar gelmektedir. Orman alanlarını artıran nadir ülkelerden bir tanesi olduğumuzu rakamlarla biliyoruz, ağaçlandırma konusunda da aynı şekilde. Ama son yıllarda ormanlarda aşırı bir şekilde odun kesimi yapılıyor. Şöyle örnek vereyim: 2017 yılında 18,5 milyon metreküp ağaç kesilirken, dört yıl içerisinde 10 milyon artırılarak şu an 28,5 milyon metreküp çıktı ve gittikçe de artırılıyor bu. Bundan dolayı da ormanlarda, özellikle “tabi tensil” dediğimiz traşlama kesimlerinin yapılmasıyla da orman alanlarının açıldığını görüyoruz en büyük yutak alanlar ormanlar olması gerekirken ki öyle. Özellikle, tabii afetlerin önlenmesinde, aşırı yağın yağmurların tutulmasında -ki aşırı yağın yağmurlara çok şahit oluyoruz, bir ayda yağacak yağmur bir saatte yağıyor ve bunları da tutan ormanlardır- bu aşırı kesimden dolayı ormanlardaki tutma özelliğinin azalmasıyla özellikle erozyona sebebiyet verdiğini ve o tutma özelliklerinin gittikçe azaldığına şahit oluyoruz. Bu konuda da siz koordinasyon görevini yürüten bir bakan yardımcısı olarak Orman Bakanlığındaki bu konuya el atmanızı ve bu konunun dile getirilmesini talep ediyorum.

Tekrar, çalışmalarınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Efendim, tabii, sizlere söz vereceğim, kısa ve öz olarak anlatırsanız bazı detaylı konularda, sonra yazılı olarak da cevap verebilirsiniz.

Evvela, ben, şunu ifade etmek istiyorum: Ben, bir ara İSKİ Genel Müdürlüğü yaptım, daha sonra Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nda bulundum. Şimdi, bakın, Türkiye, çevre konusunda çok büyük adım attı. Özellikle, ben, İSKİ Genel Müdürüyken Türkiye'deki normal evsel atık suların ancak yüzde 5'i toplanıyordu, İstanbul'da bile yüzde 4,5'ti ama biz İstanbul'da bütün atık su arıtma tesislerinin tamamını yaptık. Daha sonra, Bakanlığımız döneminde özellikle bütün Türkiye'ye el attık, pek çok belediyenin atık su arıtma tesisleri yapıldı ve şu anda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da buna devam ediyor. Şu anda -hâlihazırda rakam yüzde 90- bütün atık suların yüzde 90'ı arıtılıyor, yüzde 10'u kaldı, zaten dünya standardı yüzde 90 ama biz bunu aşacağız inşallah, kısa zamanda yüzde 95'i artırır hâle geleceğiz.

Tabii, daha çevre konusunda yapılacak çok şey var ama çevre konusunda yaptığımız gerek katı atık bertaraf tesisleri gerek de atık su arıtma tesisleri, ileri biyolojik arıtma tesisleri; bunlar Avrupa'nın da takdirini aldı ve biz 2009 yılında Avrupa Birliğinde çevre faslını açabildik. Şu anda çevre faslı açılmış vaziyette çünkü Avrupa Birliği de bunu takdir etti hakikaten, ki Avrupa Birliğine üye ülkeler, çevre faslını açmak çok zor olduğu için en son açtıkları fasıllardır, bunu da özellikle vurgulamak istiyorum. Şu anda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hakikaten atıkların bertarafı, atık azaltma konularında çalışma yapıyor. Tabii, nehirlerdeki... Belki orada basit bir şey, mesela kömür atıklarının çöktürülmesi çok basit bir çöktürme havuzuyla olacak, inşallah, arkadaşlarımız da onu hemen takip ederler. Bazen firmalar tarafından ihmal olabiliyor, onu takip etmemiz lazım.

Şimdi, ben sözü size veriyorum Mehmet Emin Bey. Kısaca cevaplarınızı verin veya daha sonra vereceğiniz cevaplar varsa belki sizi bu konuda başmüzakereci olduğunuz için bir daha çağırmak durumunda kalabiliriz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Memnun oluruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok kıymetli milletvekillerimiz, özellikle yaptığınız yorumların hepsini, yapılan bütün yorumları pozitif yorumlar olarak görüyoruz çünkü çevre meselesi aslında hepimizin meselesidir; çocuklarımızın geleceği meselesi, torunlarımızın meselesi. Hiçbirinde bir art niyet aramıyoruz ve kesinlikle, eksiklerimiz varsa, o eksikleri de tamamlamak istediğimizi ifade etmek istiyorum.

Yanımızda Çevre Yönetimi Genel Müdürümüz Eyüp Karahan var, ÇED Genel Müdürümüz Mehralı Ecer Bey var, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürümüz Mehmet Ali Kahraman Bey var ve Orhan Bey, bizim İklim Değişikliği Daire Başkanımız, Genel Müdür Yardımcımız var ve Atık Daire Başkanlığı ekip olarak buradayız. Arkadaşlarımız, hakikaten cansiparane çalışıyorlar ama şunu ifade etmek istiyorum: Gerçekten, bu meselelerin tamamı aslında toplumun her kesimini ilgilendiriyor ve bütün kurumları da ilgilendiriyor, yapılan yorumların çoğundan onu da anlıyoruz yani biz, koordinasyon görevi yapıyoruz ama Tarım ve Orman Bakanlığına düşen görevler var, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına düşen görevler var, Enerji Bakanlığına düşen görevler var, özellikle de yerel yönetimlere düşen görevler var. Bir de yerel yönetimlerin de artık bu işi... En çok muzdarip olan yerler, uygulamada oralar yani onlar da bu meselede, sadece iklim değişikliği değil çevre meselesinde gündemin birinci maddesi, tüm yerel yönetimlerin ve belediye başkanlarının çevre meselesi olması gerektiğini de ifade etmek istiyorum. Yani artık, o konserlerle, şunlarla, bunlarla vakit geçirecek zaman yok; kesinlikle çevreyle ilgili yatırımlarını artırmaları ve çevreyle ilgili ön plana çıkmaları gerekiyor. Biz tabii, Bakanlık olarak vizyon projeler ortaya koyuyoruz, diyoruz ki: “Sıfır atık.” Sıfır atıkla ilgili hangi belediye bizden destek istiyorsa hem teknoloji desteği hem bilgi desteği hem de finansal destekte biz yardımcı olmaya çalışıyoruz, yeter ki onu kursunlar veya özel sektörü bir şekilde motive etmeye hatta onları düzenlemeler yapmaya çalışıyoruz ki biz IECA’da 2004’ten beri Avrupa Birliğine uyumsuz hiçbir yönetmeliğimiz, kanunumuz kalmadı; bütün yönetmelikleri uyumlu hâle getirdik aslında 27’nci “chapter”da Avrupa Birliğiyle uyumsuz herhangi bir şeyimiz yok hatta bazı konularda daha da ileriye gitmiş durumdayız. Bu konuda şunu ifade etmek istiyorum: Hem bireylerin hem de kurum ve kuruluşların kendi üzerlerine düşen görevi çevre konusunda ön planda tutmaları gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Şimdi, sorulardan isterseniz ufak ufak bahsetmek istiyorum. Tabii, Sayın Murat Bakan Vekilimizin bilgilerine katılıyoruz, onların hepsi, aslında çoğu bizim de söylediğimiz şeyler, güzel bir not hazırlamış. Türkiye’nin artık, düşük karbonlu ekonomiye geçişi gerekiyor, bunu biz Strateji Başkanlığımızla da görüşüyoruz. Yani kalkınma planlarında düşük karbonlu ekonomi hedeflerinin olması gerektiğine inanıyoruz Bakanlık olarak ve bunu yaparsak, ülkemizin daha hızlı sürdürülebilir kalkınmayı başaracağını ve havayı, suyu ve toprağı koruyarak kalkınmanın daha fazla dünyada reyting yaptığını ve daha fazla finansal desteklerin buralardan geleceğini, bu tip projelerin daha fazla hem uluslararası bankaların hem de çok taraflı bankalar tarafından dünyada birçok projenin öyle desteklendiğini görüyoruz. Dolayısıyla o yöne doğru bir eğilim olacaktır fakat şöyle şeyler var -tabii, bizim Bakanlığımızla ilgili değil- doğrudur, yani kömür santralinden çıkan elektrik şu anda ucuz. Yani siz hepsini yenilenebilirle dönüştürebilirsiniz ama bu sefer tarifelere yansır yani bunları, aslında, Enerji Bakanlığımızın bürokratlarından dinlemenizde fayda görüyorum çünkü onların söylediği şey şu -çok kısa bilgiler olarak vereyim- “Biz Kömür santrallerinde ürettiğimiz elektriği atıyorum, 2 cente vatandaşla veriyorsak, işte, yenilenebilir enerjiden ürettiğimizi 4 cente veriyoruz, yani 4 liraya veriyoruz.” diyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Karbon maliyetini hesaplamıyorlar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yani ama neticede tarifelere yansıdığı için... Hepsini yenilenebilir yapsak, şu anda vatandaşın elektrik faturaları 2 misli artacak. Dolayısıyla, vatandaşlar bu konuda şey yapıyor, o konuyu da siyasi olarak düşünmek durumunda kalıyorlar. Belki bunların detaylarının bence onlarla konuşulmasında, Enerji Bakanlığı işte, mesela...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Enerji Bakanlığı haftaya onları zaten anlatacak.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet, efendim.

Şunu söylüyorum Sayın Başkanım: Bütün konuları biz koordine ediyoruz ama bütün konulara hâkim değiliz, onu da ifade edeyim yani onlar kendi zaviyelerinden baktığı zaman aslında, birçok şeyde... Tabii, dünya başka yere gidiyor, doğru. Onlar diyorlar ki: “Güneş, rüzgâr kesintili enerjilerdir, öbürleri kesintisiz.” Ama tabii, enerjinin depolanmasını buldu dünya, lityum pillerle. Belki oraya doğru gittiğimiz zaman, ona da ihtiyaç kalmayacak. İşte, elektrikli araçla şimdi 500 kilometre yapıyoruz, belki ileride bu bin kilometreye, 2 bin kilometreye çıkacak. O zaman, kesintisiz bir enerjiye dönüşebilir ki biz... Ben baraj dersi veriyordum üniversitede hep şunu anlatıyorduk: “Nehrin önüne bir tane set yapıyorsunuz, bunun arkasında suyu biriktiriyorsunuz. Normalde bir enerjisi olmayan su, 200 metre ayağa kalkıyor ve bir potansiyel enerji oluşturuyor. Sonra, boruların içerisinde basınçlı geçerken kinetik enerji oluyor, o türbinlere vurunca mekanik enerji oluyor ve çıkıyor, elektrik enerjisi oluyor. Çıktığı zaman bu elektrik enerjisini kullanmazsanız boşa gidiyor ama şimdi 21’inci yüzyılın mottosunda ürettiğiniz enerjinin depolanması var. Nereden görüyoruz bunu? İşte, şu cep telefonlarında Nokia, Ericsson, Motorola diye telefonlar vardı 1995’lerde. İlk çıktığında böyle, kocaman kocaman telefonlardı, 2 şey yapıyorduk onlarla, bir mesaj atıyorduk, bir de telefonla konuşuyorduk, akşama kadar şarjı zor gidiyordu. Şimdi, elimizde bu akıllı telefonlar var, her şeyi buradan yönetiyoruz. Telefonların pilleri akşama kadar gidiyor. Bu telefonlarla siz sadece mesaj atsanız ve telefonla konuşsanız bu bir hafta gidebilir. Demek ki pil teknolojisi inanılmaz bir gelişme var. Biz buralarda nasıl yer alacağız, bu teknolojiyi biz üretip, dünyaya satıp zenginleşeceğiz yani aslında, yeşil kalkınma, yeşil teknoloji devriminde Türkiye ne kadar yer alacak? İşte, o da Sanayi Bakanlığımızın ve diğer Bakanlıkların meselesi. Bizim sadece bunları, dünyada gördüğümüz güzel örnekleri, “Dünya nereye gidiyor?”u görmemiz lazım çünkü şunu ifade edeyim: 1800’lerde ağır sanayi devrimi yapılırken biz can derdine düşmüştük, ondan faydalanamadık, zenginleşen bir sürü ülke oldu. Sonra 1960’lardan bugüne kadar dünyada bir IT devrimi oldu, “Information technology” dedikleri, bilgi teknolojileri yani radyonun bulunmasından, internetin bulunmasına, televizyonun bulunmasına kadar... Orada da Güney Kore zenginleşti, Japonya zenginleşti, birçok ülke zenginleşti biz sağ-sol olaylarıyla uğraşırken o fırsatı da kaçırdı Türkiye. Yeni fırsat, yeşil teknoloji, “yeşil devrim” dediğimiz, biz, bu fırsattı, bunu, iklim değişikliğini bir tehdit değil fırsata çevirerek zenginleşme aracı olarak kullanmayı her yerde söylüyoruz. Bu, sadece benim meselem değil, bu aslında, bütün ülkenin meselesi, dünyanın meselesi. Kim burada yer alacaksa, zenginleşme aracı olarak göreceğini çok net olarak ifade etmek istiyorum ve birçok görüşlere de burada katıldığımı ifade etmek istiyorum.

Peki, Paris Anlaşması’nı niye onaylamıyoruz? Aslında, Paris Anlaşması’nı onaylamayalım demiyoruz ama müzakere ediyoruz. Müzakere ederken geldiğimiz iyi noktalar da var Sayın Bakan. Mesela, dediler ki: “Biz bunu bu sistem içinde çözemeyiz.” Yani konsensüs lazım, 195 ülkenin Ek-1’den çıkmamız için onay vermesi gerekiyor. Yani siyasi olarak Suriye bize karşı çıkabiliyor, Mısır karşı çıkabiliyor, Yunanistan karşı çıkabiliyor veya bir ülkeyle o an kötü oluyorsunuz, elini kaldırıyor, o zaman o karar çıkmıyor. Biz bunun dışında nasıl çözebiliriz aslında çok baktık. İşte, hocamızın dediği

gibi, Camp'ında alınan kararlar duruyor çünkü onlar çerçeve sözleşme altında alınan kararlar ama o kararı götürüp Yeşil İklim Fonu'na "Bizim böyle kararımız var, alınmış, bu geçerlidir, biz Yeşil İklim Fonu'ndan yararlanmalıyız." deyince, onlar diyorlar ki: "Ya, böyle karar olmaz, Yeşil İklim Fonu lafı yok burada." gibi bir sürü böyle zorluk çıkarıyorlar onlar da. Dolayısıyla, biz bunun dışında Dünya Bankası, Fransız ve Alman Kalkınma Bankalarıyla 3 milyar dolarlık bir paket üzerinde her yıl -bunun belli bir kısmı hibe, belli bir kısmı ucuz kredi- üzerinde çalışıyoruz. Bu metin tamamlanırsa Türkiye -yani o 3 milyar dolar bizim gibi bir ülke için çok ciddi bir para, kullanmak için, yenilebilir enerji ve diğer iklim dostu projelerle ilgili- bu başarılırsa en azından bir kazanım olur ülke için ve bundan sonra da biz elimiz daha rahat bir şekilde siyasilere veya karar vericilere ya, bak finans kısmı çözüldü, bu mutlak emisyon meselemiz zaten Türkiye'nin yok çünkü biz gelişmekte olan bir ülke olarak bunu imzaladık, böyle bir zorunluluk gelmez diye neticede içeride de müzakere etmek zorundasınız Sayın Bakan. Yani sadece dışarıda değil, içerideki müzakereler bazen dışarıdakinden daha sert veya zorlu olabiliyor, onun için söylüyorum, neticede her Bakanlık, her kurum da kendi menfaatlerini düşünüyor. Dolayısıyla, o mutabakat zaptı üzerinde çalışıyoruz. Bunların detaylı bilgilerini arzu ederseniz, her zaman size vermeye hazır olduğumuzu da ifade etmek istiyorum.

Sayın Kalyoncu'nun özellikle bu imar mevzuatıyla ilgili, çatı üzerindeki uçmalarla ilgili... Evet, o konu hakikaten, mutlaka gündeme gelmesi gereken... Sizler de sayın Çevre Komisyonunun değerli üyeleri varsa böyle şeyleriniz biz yönetmelikleri sık sık değiştiriyoruz. Mesela, bu binalardaki yağmur... Yani belli sitelerin içerisinde sarnıçların kurulması ve yağın yağmurların depolanmasıyla ilgili yönetmelik değişikliğini yaptık İmar Kanunu'nda. Diğer ihtiyaç olan şeyleri de bize önerirseniz o yönetmelik değişiklikleri sırasında onu da yaparız ama bunların hepsini de biz göremeyebiliyoruz. Dolayısıyla, bu uyum meselesi, nerede bir arıza var, o arızaları belirleyip şöyle bir değişiklik yapmak gerekiyor derseniz, biz onların hepsini de aslında yapabiliriz. Özellikle enerji verimli binalar... Yani basitçe, aslında, her türlü verimliliği artırmamız lazım. Yani suyu verimli kullanmak lazım, enerjiyi verimli kullanmak lazım, alışverişi de verimli yapmak lazım. Yani böyle vahşi bir alışveriş sistemi, sürekli her şeyi alalım, her şeyi tüketelim, atıkları atalım... Hepimiz birey olarak aslında, bunu başarmamız lazım. Onun için hep diyorum ben Türkiye'de her 2 kişiden birini çevreci yaparsak bu işi çözeriz aslında yani siyasi olarak demiyorum, çocuklarımızı burada eğitmemiz lazım. Biz, Japonya'ya G20 zirvesine gitmiştik, bir tane köy var, Kamikatsu diye bir kasabaya gittik. Çok enteresandır, kültür meselesi Sayın Başkanım, değerli üyelerimiz; bu köyde çöpler toplanmıyor, biliyor musunuz kasaba yani. Belediye başkanı bu odadan daha büyük bir yeri belirlemiş, içeride 50 tane kutu var. İnsanlar evlerinden çöplerini alıyorlar, çocuklarıyla beraber gidiyorlar oraya, pili bir yere koyuyorlar, kağıdı bir yere koyuyorlar, plastiği bir yere koyuyorlar ve organik atıkları kompost ünitesine koyup çıkıyorlar. Belediyenin çöp toplama diye bir mecburiyeti yok. Sadece 2 kişiden çöp alıyor belediye. Bir, engelli vatandaşların evinden alıyor; bir de çok yaşlı insanların evinde alıyor, onu da haftada bir gün yapıyor. Diğer günler, herkes kendi çöpünü kendi getirip oraya atıyorlar, çocuklarına da bu işi öğretiyorlar. Bizde öyle bir şey var ki belediye bunları alacak, karışık atacaksınız, karışık alacak. Ya, Üsküdar Belediyesi diyor ki: "Haftada iki gün ambalaj atıkları toplayacağım ben, bana verin." yine onları oraya atıyorlar, ceza yazıyorsunuz, belediye başkanı da siyasi olarak vatandaşın işte o zaman korkuyor acaba oy vermez mi diye korku yaşıyor. Hepsinde böyle sıkıntılar var. Dolayısıyla, bizim bu meseleleri biraz siyaset üstü görmemiz ve aslında hangi partiye ait olursa olsun belediyelerin bu konularda bize destek vermesi, çalışması gerekiyor.

Cihan Pektaş Vekilimiz de o haritayla ilgili "Türkiye'de ne kadar toprak kaybı var." diye sordu. Efendim, onunla ilgili bizim bir çalışmamız yok ama gördüğümüz şeyler var. Tabii, dediğim gibi, sadece Bakanlığın işi değil. Türkiye'de, Tarım ve Orman Bakanlığının erozyon kontrolüyle ilgili olan

bir genel müdürlük var, belki onların uyanması lazım bu şeylerle, onların yapması gerekiyor bazı şeyleri yani her kurumun iklim değişikliğini bir şekilde gündemine alıp kendisinin ne yapacağını ortaya çıkarması gerekiyor, yerel yönetimlerden her bir genel müdürlüğe kadar onlara görev düştüğünü ifade etmek istiyorum.

Bir de Paris Anlaşması'na girersek veya Hocam, bu yüzde 21'i azaltırsak ne kadar maliyet çıkıyor diye böyle bir hesaplama yapılmadı Türkiye'de. Yapılmadı, yapılabilir mi? Yapılabilir ama ciddi bir proje gerekiyor ama o yüzde 21'i bulmak için çok ciddi bir proje yaptık yani üniversitelerle yaptığımız bir model üzerinde çıkan bir proje ama maliyetleri çalışılmadı Sayın Vekilim, onun için, o konuyu da net ifade etmek istiyorum.

Sayın Süllü'nün özellikle bu eylem planlarımızı okumuş olmasına çok sevindim. Burada, yerel yönetimlere düşen görevleri ifade etti, verimlilikten, elektrik tasarrufundan bahsetti, biz de bunları destekliyoruz. Bu konularda hakikaten yapılması gereken şeyler var ama şunu söyleyeyim: Son iki buçuk senede Çevre Kanunu'nu bu Meclis 2 kere değiştirdi ve hepsinde hayırlı işler yaptı. Yaptığımız hayırlı işlerden bir tanesi işte yine sorulardan bir tanesiydi. Mesela poşet kanunu dedik, "Hep parayla ilgili." dediler ama şunu ifade ediyoruz: Vatandaşımızın kültürü belli, dünyada da uygulamalar belli, yani eskiden vatandaş bir markete gittiğinde 1 poşetlik alırken 10 tane de bedava poşet alıp onları çöp poşeti yapıyordu, şimdi bunu yapamıyor. 1 tane poşet alıyor, ona 25 kuruş ödüyor, onun 22 kuruşu da devlete geliyor ve bu yüzde 80 azalmış durumda. Yüzde 20'si, aslında neticede bize gelen para da belediyelere çevre işleriyle ilgili dağıtılan para olarak geliyor, o rakamları da isterseniz sizinle paylaşayım. 2020 yılında 2 milyar 380 milyon adet poşet ücretli olarak satıldı ki bu yüzde 20'si, toplam tutar 415 milyon TL gelir geldi. Bunun 25 kuruşun 22 kuruşu devlete geliyor, biz poşet fiyatını artırmıyoruz vatandaşa sorun olmasın diye çünkü arttırdığınız zaman çok büyük gündem oluyor Türkiye'de yani poşet 25 kuruş "30 kuruş" dediğiniz zaman ayağa kalkıyorlar. Dolayısıyla, bizim derdimiz şu: Poşetin satıldığı fiyatla devlete gelen fiyatı birbirine dengelemeye çalışıyoruz, her sene de bunu artırıyoruz, 18'den şimdi 22'lere çıktı, seneye 25 kuruşa çıkar. Bunu da başarmak istiyoruz ve ülkemizde 1 Ocak 2019 tarihi itibarıyla plastik poşetlerin ücretlendirilmesiyle iki yıl içerisinde yapılan şeylerle yüzde 80 azalma oldu ve 290 bin ton plastik atığın oluşumu engellenmiş oldu ve bu sayede de yaklaşık olarak 2 milyar Türk lirası tasarruf sağlanmış oldu ve 12 bin ton sera gazı emisyonunun da gitmesi engellenmiş oldu.

MURAT BAKAN (İzmir) – Darısı tek kullanımlık plastiklere.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – İnşallah. Onları da yapalım ama burada da şöyle bir denge var: Bir şeyi yaparken onu bir de üreten insanlar var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sektör var.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sektör var. Mesela biliyorsunuz, biz poşeti yasakladık, Çevre Komisyon Başkanının poşet fabrikası vardı, o imza attı.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ne büyük fedakârlık.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Büyük fedakârlıkla imza attı ama onu bile gazeteler yanlış yazdı, "Onun poşet fabrikası varmış, bu para kazanacak falan." diye yazdılar. Hâlbuki poşet satışı yüzde 80 düştü Sayın Başkanımızın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zarar etti yani. Muhammet Balta zarar etti.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet, son olarak Sayın Ceylan'ın, yutak alanlar ve ormanlarla, aşırı odun kesimiyle ilgili konusu vardı, o konu da yine Orman Bakanlığının meselesi. Biz, ormanları hakikaten çok fazlaca önemsiyoruz. Neden

önemsiyoruz? Çünkü oralar yutak alanlar ve oraların bu çıkan karbondioksitin tutunmasıyla ilgili çok önemli misyonları var. Tabii, bakanlıkların, genel müdürlüklerin birleştirilmesi meseleleri siyasi meselelerdir, beni lütfen oralara sokmazsanız mutlu olurum efendim.

Sayın Kirazzoğlu'nun vermiş olduğu bütün güzel katkılar için de teşekkür ediyorum, hürmetlerimi sunuyorum.

Sayın Vekilimizin, Hüseyin Kaçmaz Bey'in bu Nerduş Deresi'yle ilgili sunduğu şeyi vardı, buna geçen haziran ayında bir denetim yapıldı ve 88 bin TL ceza yazıldı, temmuz ayında denetim yapıldı, 9 tane kömür ocağının 6'sı durduruldu, eylül ayında yine denetim yapıldı ve 2 katı cezalar yazıldı ama görüyoruz ki, hâlâ devam ediyorsa bunlara yine denetim yaparız, hiç gözlerinin yaşına bakmayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şunu sormak istiyorum: Biliyorsunuz bizim Bakanlığın döneminde İklim Değişikliği Strateji Eylem Planı hazırlanmıştı. Tabii, bu daha sonra yenilenecekti. Sizin Bakanlığınız da böyle bir strateji eylem planı hazırlamak için çalışma yapıyor. Bu ne zaman bitecek? O konuya temas etmedik. Bildiğim kadarıyla, bu konuda Profesör Zekai Şen Hoca da çalışıyor. Ne zaman bitecek? Nedir?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu, aslında, 2022 sonunda bitecek .

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok önemli, bir proje hazırlanıyor.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu Eylem Planları Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve İklim Değişikliği Eylem Planlarını biz şöyle çalışıyoruz. Öbürü de, bu yüzde 21'den artış doğru mu değil mi diye bir projemiz var Zekai Bey'le yaptığımız, onu da bu yıl sonunda bitiriyoruz. Bir de Hocam bu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi şöyle yapalım bir dahaki toplantıya, bu iki proje önemlidir aslında...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet, detaylarıyla anlatabiliriz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O iki projeyi anlatmak için bir hazırlık yaparsanız... Arkadaşlar, bu iki proje çok önemli. Onun için iki projeye ilgili bütün kurulları, diğer bakanlıkları, hocalarımızı, sivil toplum kuruluşlarını dinledikten sonra, muhtemelen, sizi tekrar -uygun görürlerse arkadaşlar- çağırabiliriz.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yine son bir cümle, bu korunan alanlarla ilgili ifade edeyim efendim. Son iki yılda İstanbul kadar bir alan yeni koruma alanı ilan edildi Türkiye'de. Bu da önemli bir gelişme, özellikle bu sit alanları, birinci derece sit bölgeleri, her geçen gün takip ediyoruz Resmî Gazete'yi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Artıyor evet.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sürekli bunların miktarlarını da bizim Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğümüz getiriyor, onaylıyor. Bunların sayısını da arttırmamız lazım ki oralarda yapılaşma olmasın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, siz sorunuzu bir dahaki sefere bırakacak mısınız yoksa...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Soru değil sadece ben şunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki buyurun o zaman, bir dakika.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tabii ki paralı poşet uygulaması tüm dünyada uygulanan bir sistem ama öyle ülkeler var ki mesela Ruanda’ya bir tek poşet sokamıyorsunuz, havaalanında köpekler anında buluyor ve tek bir poşet sokulmuyor. Şimdi dünyada başka uygulamaları da beraberinde uygulayan ülkeler var. Kâğıttaki vergiyi kaldırıyorlar kâğıt poşet için, bezdeki vergiyi kaldırıyorlar ya da dönüşüm tesislerine –naylon poşet üreticilerinin dönüşüm tesislerine- destek sağlıyorlar gibi. Bunların da ekinde olması gerekir. Benim söylemek istediğim şey şu: Biz, Türkiye olarak sürekli olarak gelir getirici yönünü alıyoruz, geri kalan yerini bırakıyoruz; destekleyici, dönüştürücü bölümünü. Niyette bir sıkıntı var.

Bir de bir şey daha söyleyebilir miyim hemen? Yirmi yıllık belediye, yerel yönetim deneyimim olduğu için benim... Bir de lütfen, arazi kullanımı konusunda özellikle böyle Bakanlıktan yapılan imar planları konusuna son verin lütfen. Bu çok önemli bir konu çünkü uzaktan yapılan, o yerelin ihtiyaçlarını bilmeksizin yapılan planlar o şehrin arazi yapısını inanılmaz bozuyor ve çok hasar veriyor. Şehrin göbeğine dikeyiyor, hançer gibi saplıyor binaları. Onu da söylemek istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Konu anlaşıldı, teşekkür ederiz.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu konuyla ilgili bir cümle ilave etmek istiyorum, son cümle efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Şimdi, şöyle bir durum var. Ufak bir anekdotla bitireceğim efendim. Yıl 2009’dü, İstanbul’a Macaristan’ın Çevre Müsteşarı geldi ve Sanayi Odasında konferans veriyordu, konferansta dedi ki: “Biz Avrupa Birliğine girdik, Avrupa Birliğine girerken Avrupa Birliğinin çevre standartlarına uyabilmek için altyapı projeleriyle ilgili tam 10 milyar euro para harcadık ve bunun da çoğunu Avrupa Birliğinden aldık.” dedi. Yani kişi başı nüfusuna baktığımız zaman bin euro civarında para harcaması gerekiyor Avrupa standardında. Türkiye’nin de Avrupa standardına gelebilmesi için, çevre altyapısı için 70-80 milyar avro paraya ihtiyacı var. Eğer biz, bu altyapı projeleri için bu destekleri bulamazsak o zaman hiçbir şey yapamayız. Parasız ve finanssız bu işler olmuyor Sayın Vekilim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz Çevre ve Şehircilik Bakanlığına. Tabii ki Sayın Mehmet Emin Birpınar’a ve ekibine teşekkür ederiz.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Ben teşekkür ediyorum dinlediğiniz için efendim. Hümetler ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet teşekkür ederiz.

Toplantıya on dakika ara verelim.

Kapanma Saati: 16.59

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.16****BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)****BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)****SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)****KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)**

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, süre geldiği için toplantıyı açıyorum, hayırlara vesile olsun.

Şimdi, bugün sunum yapacak olan Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Dr. Çetin Ali Dönmez -kendisinin çok büyük tecrübesi var- ayrıca, TÜBİTAK Başkanımız Prof. Dr. Hasan Mandal ve ekipleri de yanında.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Bugün, TÜBİTAK Başkanımız Hasan Hocamızla beraber, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Avrupa Birliği Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Daire Başkanımız Hande Mercan Aygen, Şiir Hocamız var, Şiir Kalkış, Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli’nde ülkemizi temsilen bulunan bilim insanımız; bir de Hande Alparslan var, o da TÜBİTAK’tan Daire Başkanımız. Dolayısıyla, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TÜBİTAK olarak huzurunuzdayız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Buyurun efendim, siz sunumunuza başlayabilirsiniz.

2.- Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Çetin Ali Dönmez’in, iklim değişikliğine yönelik olarak Birleşmiş Milletler çerçevesinden başlayarak Avrupa Yeşil Mutabakatı ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalar hakkında sunumu

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Evet, sağ olun.

Şimdi, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede... Aslında, bunun 3 boyutu var, bir tanesi Birleşmiş Milletler tarafından ortaya çıkan ve imza atılan -ülkelerin imza attığı- İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi var, Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri var, 17 tane. Bunun akabinde, Avrupa Yeşil Mutabakatı gündemimizde ve bunun da dışında buna bağlı olarak ulusal düzeyde iklim değişikliğine yönelik çalışmalarımızdan bahsedeceğim.

Dolayısıyla, sunumumuz özetle, Birleşmiş Milletler çerçevesinden başlayacak Avrupa Yeşil Mutabakatı ve ulusal düzeyde ne yaptığımıza dair bilgilerle devam edecek.

Efendim, bu küresel iklim değişikliğinin bizim açımızdan aslında üç farklı faktörde önemi var. Bir tanesi, biz, zaten, Paris Anlaşması, Kyoto Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi vesaire gibi uluslararası yükümlülüklerimiz dışında, buna Türkiye için mecburuz yani bu toprakların gelecek nesillere aktarılması için biz buna mecburuz, bu iklim değişikliğiyle ilgili önlemleri almaya zaten kararlıyız Bakanlık olarak.

İkincisi, bu iş bizim sanayi ekosistemimizin satışını etkiliyor. Yani eğer siz iklim değişikliğine uygun, bu şartlara uygun, İklim Değişikliği Sözleşmesi’ne uygun işler yapmazsanız karbon emisyonunuzu azaltmazsanız zaten satamayacaksınız; dolayısıyla, bir taraftan bu var.

Üçüncü boyutu da, finansman boyutu. Artık dünyada bütün finansal kaynaklar bunu ön şart olarak koşmaya başladı, ön şart olarak koymasa bile finansmanda maliyetleriniz azalıyor. Mesela, biz Paris Sözleşmesi'ne taraf olmamamıza rağmen yani henüz Meclisimiz onaylamamasına rağmen 300 milyon dolar tutarında Dünya Bankasından yeşil OSB konseptli kredi aldık ve bu kredinin faizi şu anda kamu bankalarının aldıkları faizlerden düşük. Dolayısıyla, uygun finansman koşulunu da takip etmek istiyorsanız, almak istiyorsanız zaten Yeşil Mutabakat'a uymanız gerekiyor.

Bu 17 tane sürdürülebilir kalkınma hedefinden bahsettim. Bunlardan sanayi, inovasyon ve altyapı, esas bizim koordinatör olduğumuz hedef. Burada da altyapı, sürdürülebilir ve kapsayıcı sanayileşme ve yenilikçiliğin güçlendirilmesi konusu var. Yenilikçilik şu açıdan önemli: Özellikle verimli sanayi için, daha az kirlüten sanayi için teknolojiyi kullanmak zorundasınız, yenilikçi olmak zorundasınız. Sanayinin sürdürülebilir olması için de teknolojiyi kullanmak zorundasınız. Sanayiye sürdürülebilir kılmazsanız rekabetçi olamıyorsunuz; dolayısıyla, bu da bizim takip ettiğimiz hedef ve altyapınızın iyi olması lazım özellikle -sizin de malumunuz- organize sanayi bölgeleri ve endüstri bölgeleri bizim Bakanlığımız, Sanayi Teknoloji Bakanlığı çatısı altında.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Aslında, Türkiye'de sanayileşmesinin amiral gemisi olan bu sanayi bölgelerinde çok güzel altyapı yatırımları örnekleri veriliyor ve Bakanlığımız bütçesinden de altyapı yatırımları destekleniyor.

Şimdi, Avrupa Yeşil Mutabakatı kapımızda, aslında, şu anda, bizim için en önemli gelişmelerden bir tanesi ve biz bunu çok sıkı takip ediyoruz. Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemine geçilmesiyle birlikte esasen çok da öngörülü, uzak görüşlü bir uygulamayla daha önce Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında teşvikler yokken teşvikler bağlandı, bölge kalkınma idareleri ve kalkınma ajansları bağlandı. Özellikle Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gördüğümüz teşvikler bu işin önemli bir parçası. Bu işe bölgesel bakış da çok önemli çünkü bir sanayi tesisi bir bölgede fizibil, rantabl olmazken, başka bölgede fizibil olabiliyor. Mesela, çok fazla su tüketiyorsa eğer, onu suyun az olduğu bir bölgeden daha ziyade suyun olduğu bölgeye götürebiliyorsunuz. Dolayısıyla, işin bölgesel boyutu da çok önemli ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı şu hâliyle, teşvikler ve bölge kalkınma idareleri ve kalkınma ajansları beraber bu işin merkezinde.

Dün, toplantıda 10 Bakanımız vardı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanımız Mustafa Varank Bey Paris Sözleşmesi'yle ilgili çok net bir şekilde tavır koyunca epey de şaşırdı çünkü bir taraftan gerçekten sanayileşmemiz lazım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, daha önce Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Kyoto'ya karşıydı. “Ya, bir şey yüklemiyor, Kyoto'ya taraf olalım.” diye zor ikna ettim.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Evet.

Sayın Başkanım, şu anda, biz, tamamen bu işi destekliyoruz çünkü -tekraren söylüyorum- ortada bir realite var. Finansman kaynaklarına ulaşmamız, sanayimizin satış yapabilmesi ve bizim, aslında kendi topraklarımızın daha temiz olması için biz bu küresel iklim değişikliği kapsamında getirilen yükümlülükler uymak zorundayız. Mesela, Çin aslında -Mehmet Emin Birpınar Bakanımız bahsetti- başka bir listede. Güya Çin bazı yükümlülüklerden muaf olabilecek, güya Çin bazı finansman kaynaklarına ulaşabilecek ama Çin ne yaparsa yapsın, o listede sonsuza dek dursa da bir süre sonra Avrupa Birliği diyecek ki: “Ben Çin malını almıyorum, kusura bakma çünkü sen yeterince karbon emisyonunu azaltmadın.” Dolayısıyla, buradan artık bizim korkmamıza gerek yok.

Şimdi, bu Yeşil Mutabakat'ın 4 boyutu var; sanayi tarafı var, enerji tarafı var, tarım tarafı var, ulaştırma tarafı var. Ben, bunlardan özellikle bizim Bakanlığın teknoloji ve inovasyon tarafı ilgilendirdiği için bunun üzerinde duruyorum. Gerek AR-GE merkezleri gerek teknoparklar üzerinden gerek bağlı ve ilgili kuruluşlarımızdan başta gelen TÜBİTAK üzerinden biz bu teknoloji ve inovasyon ekosistemini destekliyoruz çünkü verimlilik için, çevreyi daha az kirleten sanayinin oluşması için inovatif olmanız ve teknolojik yöntemleri kullanmanız gerekiyor.

İşin finansman boyutuna iki açıdan çok büyük önem veriyoruz. Bir tanesi, büyük sanayi tesislerinin ve devletin altyapı ve üstyapı yatırımları için finansman ihtiyacı var ve finansmanın ucuzu, kolayı, uzun vadeli anca siz ne kadar yeşilseniz o kadar geliyor. Finansmanın bir boyutu daha var. İşte, özellikle teknoloji ekosisteminin, teknoparklardaki “startup”ların, küçük işletmelerin, küçük girişimcilerin desteklenmesi, orada da -muhtemelen sayın vekillerimizi, Komisyon Başkanımız, hazırun biliyordur- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankasıyla beraber 2 tane fon kurduk; Türkiye Teknoloji ve İnovasyon Fonu ve Bölgesel Kalkınma Fonu. Dolayısıyla bu 2 fon üzerinden de bu türden girişimlere sermaye niteliğinde, sermaye türünden destekler veriyoruz, vermeye başladık; görüşmeler hâlâ devam ediyor. Bu bir kartopu gibi büyüyor. Kalkınma Bankası vasıtasıyla koyduğumuz 750 milyonun 8-10 katı kadar yatırımın “startup”lara gelmesini bekliyoruz. Aynı zamanda, İstanbul Kalkınma Ajansı üzerinden de çağrı açtık, belki onu da duymuşsunuzdur. Bu çağrıya 28 tane girişim sermayesi fonu başvurdu. 250 milyon lira civarında bir para dağıtacağız ve yine teknoloji ve inovasyon odaklı olacak. 250 milyonun, muhtemelen en az 4-5 katı kadar yatırım bizim bu girişimcilerimize, teknolojik girişimcilerimize gelecek.

İşin teşvik boyutunda bazı çalışmalar yaptık, özellikle AR-GE yatırımlarını destekliyoruz, çevre yatırımlarını destekliyoruz. Bir örnek vereyim teşvikle ilgili: Proje bazlı teşviklerden bir proje bazlı teşvik başvurusu geldi. Bürokrasi -siz de biliyorsunuz- biraz standart bakar. “Ne kadar mevcut tesisinin elektrik tüketimi?” “100 birim.” “Ne kadar yeni tesisinin, üzerine eklediğinin?” “100 birim.” “Tamam, yüz birim ekledin ya, ben -işte, bu enerji tüketimi olarak söylüyorum- 100 birimin yarısını destekleyeyim ya da yarısına kadar destekleyeyim.” Biz, mesela, arkadaşlara şunu söylüyoruz Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz: Böyle bakmayın. 100 birim eskisiydi, 100 birim yenisi fakat bu adam eğer toplamda bunu 150'ye düşürdüyse o düşürdüğünü de biz ödüllendirelim. Yani bu bakış açısıyla önceki yatırımının verimliliğini artırıcı yatırımlarını proje bazlı teşviğe ekliyoruz mesela. Dolayısıyla bu açıdan Bakanlığımız çok iyi bir şekilde pozisyon almış durumda.

Mevzuat tarafı, AB mevzuatının uyumlaştırılması tarafı var çünkü onlara ne kadar uyumlaştırsak daha çok, daha kolay satabiliyoruz. Yine Mehmet Emin Birpınar Bakan Yardımcımız dedi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Az önce söyledi evet.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Çünkü bizim bütün şeylerimizi uyumlu efendim. Eğer uyumlu olmazsanız, AB direktiflerine uyumlu olmazsanız satamazsınız.

Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde yayınlanan belgeler var, tamamını takip ediyoruz. Daha yayınlanacak belgeler var, o slaytı sildim, o slayt da vardı. Bir bu kadar daha yayınlanacak belge var. Bunlardan da özellikle Yeni Avrupa Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nın üzerinde sıkıca duruyoruz. Bir taraftan, Bakanlık bünyesinde çalışırken bir taraftan da bölge kalkınma ajanslarımız üzerinden destek veriyoruz dedik. Mesela, bir tanesi İstanbul Kalkınma Ajansı, bir güdümlü projeye İstanbul Sanayi Odasıyla çalışıyor. İstanbul Sanayi Odası bir ekip kuruyor, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın sanayimizi nasıl etkileyeceğine dair o ekip mentörlük yapacak; başta KOBİ'lere olmak üzere sanayi şirketlerimize, imalat şirketlerimize.

Tabii bizim etkileneceğimiz bazı alanlar var özellikle çelik, çimento ve alüminyum sektörlerinde etkilenebiliriz. Burada, biz, bu konularda çalışma yapıyoruz, teşvik sistemimizi de tekrar gözden geçiriyoruz. Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi tabanlı enerji yatırımlarını destekliyoruz. Mesela, bir adam eğer bir çelik tesisi yapıyorsa o çelik tesisiyle beraber paneller yapıyorsa, güneş panelleri, o panelleri teşvik kapsamına koyuyoruz ve teşvikten destekliyoruz.

Şimdi, Avrupa Yeşil Mutabakatı konusunda bir çalışma grubu da var. Ticaret Bakanlığımız -özellikle satış tarafını ilgilendirdiği için- bu işe başkanlık yapıyor. Biz de bu işin, bu çalışma grubunun üyelerindeniz ve çok aktif çalışıyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız da burada üye dikkat ederseniz, Hazine ve Maliye, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla ilgili bir örnek vereceğim. Sayın Vekilim siz söylemiştiniz, Jale Hanım. Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla bizim uyum içinde çalışmamız, daha doğrusu, bu iklim değişikliğinde başmüzakereci olan Bakanlıkla bütün bakanlıkların uyum içerisinde çalışmasının bir örneğini de yine vermek istiyorum. Şimdi, şunu yapmak çok kolay: Efendim, baca gazlarını ölçmemiz lazım. Baca gazlarını da ölçmek için -e, benim de bunu hemen yapmam lazım, hızlı yapmam lazım- bu sefer sanayiye diyorsunuz ki: “Baca gazlarını ölçecek cihazı oraya koyacaksın.” Şimdi, eğer biz, burada Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla uyum içinde çalışmazsak olay şuna evrilebiliyor: “E, tamam, emir verdi bakanlık, herkes koysun emisyon cihazını.” Bir, bu emisyon cihazı yerli üretilebiliyor mu? İki, bu altı ayda değil, bir yılda, iki yılda yapılabilir mi? İşte, bunları beraber konuşmadan olmuyor. Dolayısıyla uyum çok önemli. Biz Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde, finansman, sınırda karbon düzenlemesi, yeşil ve döngüsel ekonomi ve sürdürülebilir ulaşım başta olmak üzere, bu konularda üstümüze görevler aldık. Mesela, dikkatinizi çekerim -özellikle, bu slaytta- Yeşil OSB sertifikasyon sisteminin uygulamaya geçirmesine yönelik çalışmaları biz Bakanlık olarak Dünya Bankası kredisiyle 300 milyon dolar aldık, oradan devam ediyoruz. Bu, bizim organize sanayi bölgelerinin dışarıya satışını da son derece kolaylaştıracak bir düzenleme.

Şimdi, buradan da bahsettim, burada bahsetmediğim bir dijitalleşme var, onun üzerine de gidiyoruz çünkü eğer bir sanayi tesisi ne kadar dijital olursa o kadar girdi çıktı takibini yapabiliyor ve o kadar verimli olabiliyor.

AB finansmanı üzerinde de duruyoruz ve mevcut finansman modellerini mümkün mertebe sanayimize uygulamaya çalışıyoruz. Mesela, bizim Enerji Etiketlemesi Çerçeve Yönetmeliğimiz çıktı; bu, AB’de uygulanan enerji etiketlemesi, bir elektrikli ev aletinin ne kadar -“efficient”- enerji etkin olduğunun göstergesi, birebir bizim çerçeve yönetmeliklerimiz AB’yle uyumlu. Bu da yeni çıkardığımız mevzuatlardan biri.

Strateji ve yol haritalarını arkadaşlarımız çalışıyor, sektörel bazda mesela, çimento, çelik sektörü çok etkili olduğu için, çok yaygın olduğu için çalışıyoruz, mobilite çalışılıyor, dijital dönüşüm, akıllı yaşam, finans ve ticarete dijital dönüşüm ve ulusal yapay zeka stratejilerini Bakanlık bünyesinde çalışıyoruz.

Yatırım teşvik sisteminde dediğim gibi enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, atıkların geri dönüşümü, çevre lisansına tabii yatırımlar gibi başlıkları açtık, hâlâ üzerinde çalışıyoruz; meşhur yatırım teşvik kararı var, 3305 sayılı Karar ve proje bazlı karar. Orada da çevre odaklı, çıktı odaklı, atık odaklı bazı düzenlemeler yapmayı planlıyoruz. Kalkınma ajanslarımızın, mesela, 2020 yılı teması, kaynak verimliliği. Bu uluslararası finansmanda saydıklarımızdan aldık, UNDP’den aldık, Küresel Çevre Fonundan aldık, Dünya Bankasından aldık; bu kaynaklarımızı hep yeşil dönüşüm için, karbon

emisysonunu azaltması azaltmak için kullanıyoruz. Ufuk Avrupa Programı'na -Hocamız zaten bahseder- TÜBİTAK üzerinden devam ediyoruz, önceki adı UFUK 2020'ydi, "Horizon twenty twenty"ydi. Şu anda, Ufuk Avrupa'ya da katılıyoruz. Bu Ufuk Avrupa'nın şöyle bir avantajı var: Bu proje yazma ve yurt dışından fon bulma konularında başarılı olan şirketler çok motive oluyorlar, çok kurumsal oluyorlar, kaynakları daha iyi değerlendiriyorlar, dolayısıyla biz şirketlerimizi buna yönlendirmeye gayret ediyoruz. Mümkün mertebe bizim bütçe kaynaklarımız dışında dış kaynakları da zorlamasını istiyoruz. Bu örneklerden bir tanesi, mesela, biz küçük ve orta ölçekli işletmeler de enerji verimli motorların değiştirilmesini teşvik ediyoruz, UNDP'yle beraber yaptığımız bir proje. Elektrik motorları, yeni nesil elektrik motorlarıyla değiştiriliyor ve dolayısıyla, KOBİlerde enerji verimliliği artmasını hedefliyoruz. Bu UNDP'den aldığımız kaynakla ve GEF katkısıyla 3,8 milyon dolarlık bir proje. Ulusal düzeyde iklim değişikliğine yönelik çalışmalarımızdan Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi, Veri Tabanı geliştirilmesi projesi var, bu da şu: Bu ülkede üretilen her ürün baştan sona, ham maddeden çıkışa kadar ne kadar kirlilik yaratıyor ne kadar karbon emisyonu yol açıyor, ne kadar atık potansiyeline sahip? Bunun dışarda veri tabanları var, bizim arkadaşlarımız TÜBİTAK'ın da desteğiyle, TÜBİTAK MAM Çevre Enstitüsün de desteğiyle, bizim arkadaşlarımız şu anda, bunun Türkiye versiyonunu yapıyorlar. Şu anda biz yabancı veri tabanlarını kullanıyoruz, Türkiye versiyonunu da hazırlama devam ediyor. Bu bizim Strateji ve Bütçe Başkanlığından fonladığımız proje. Bu Yeşil Organize Sanayi Bölgesini söylemişim, 300 milyon dolarlık proje. Bir endüstriyel simbiyoz yol haritası geliştirilmesi projemiz vardı İngilizlerle beraber yaptı ajans. Bunun da önemi şu: Simbiyoz, biliyorsunuz, bir fabrikanın çıktısının diğer fabrikanın girdisi olması. Dolayısıyla aslında "çöp" dediğiniz şey bir sanayi tesisinin girdisi olabiliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ham maddesi olabiliyor.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ - Evet.

Türkiye'nin verimli KOBİleri projesi Trakya Kalkınma Ajansı üzerinden yapılıyor, enerjide etkin ve sürdürülebilir dönüşümün desteklenmesi yine İzmir Kalkınma Ajansı üzerinden yapılıyor. Bunlar hep AB fonları ve Bakanlığımız fonlarıyla destekli yapılıyor. Türkiye'de bizim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı olarak gördüğümüz en büyük eksikliklerden biri de özellikle KOBİ'lerde kurumsallaşma eksikliği; bu projeler, kurumsallaşmaya da büyük katkısı olacak projeler.

Bir de Boğaziçi Üniversitesiyle beraber biyoekonomi odaklı kalkınma için biyofabriği konsepti projemiz var. Burada temelde yosun, denizden çıkan bir yosundan muhtelif ürünler elde ediliyor, hatta bu yosun üretiminiyle karbon azaltımı da hedeflerini üniversite tarafından... Bu projeye de 5 milyon 700 bin dolarlık AB katkısı aldık.

Ben, çok teşekkür ediyorum, mümkün mertebe hızlı anlatmaya çalıştım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Çok teşekkür ederiz.

Çok faydalı hakikaten yani özellikle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın bu küresel iklim değişikliğiyle mücadelede büyük katkısı olacak, buna inanıyoruz. Ayrıca, uyum çalışmalarına faydası var.

Ben de sadece bir hususu belirtmek istiyorum: Özellikle, sanayi Türkiye'de çok dağınık yani genelde yol kenarlarına serpilmiş durumda. Yani benim Bakanlığım döneminde de bunu mutlaka organize sanayi bölgelerinde birleştirmek ve bazı... Mesela, Filyos Projesi gibi bazı bölgeleri açarak sanayiye oraya yönlendirmek... Çünkü bu atık kontrolü sanayinin az önce belirttiğiniz birtakım, bir sektördeki atıl diğer sanayide hammadde olarak kullanılması, arıtma tesislerindeki çok daha güzel bir şekilde, optimum şekilde, maliyeti ucuz şekilde artırılabilmesi gibi çok büyük faydalar var yani

bu konuya temas ederseniz tecrübeniz var yani bizim Türkiye’de sanayimizi artık belli noktalarda toplamamız lazım. Ancak çok özel durumlarda ham maddesinin yanında kurulması gereken bir sanayi olabilir, o ayrı ama diğer sanayileri mutlaka belli noktalarda, hatta sektör bazında sınıflandırmamız gerekir. Bu konuyla ben çok mücadele ettim Çevre Orman Bakanlığı’nda ama yeteri kadar muvaffak olmadık, bir tek işte, Filyos Projesi, adı daha önce Batı Karadeniz Kalkınma Projesi’ydi, BAKAP’tı, bir tek onu başatabildik ama bunun gibi inşallah, diğer birtakım bölgelere toplarsak çok daha isabetli olur yani kirletici özelliğini, sanayi su ihtiyacını dikkate alarak, hava kirlenmesi, birtakım ulaşım, ihracat vesaire bunları dikkate alarak bu bölgelerin seçilmesinde fayda var, bir grup buna çalışabilirse çok faydalı olur.

Ben, hemen sözü TÜBİTAK Başkanımıza vermek istiyorum. Hasan Bey siz de tabii TÜBİTAK’ın bu konuda çok çalışmaları var, biliyorum ben de Türkiye’de ilk defa TÜBİTAK’la ilgili bir proje yapan kişiyim o zaman doçenttim, Porsuk Nehri ve Sakarya’nın kirlenmesine dair, ÇAĞ 13 Projesi.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Porsuk’u temizledik biz belediye olarak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, efendim, ne alakası var ya Allah aşkına. Biz temizledik.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama hâlâ 3 tane...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Biz temizledik, benim proje olmasaydı siz de proje yapar olacaktınız, neyse onu konuşmayım ben. Yani onu, nerede ne yapılacağını biz belirledik.

Evet, buyurun efendim.

3.- TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal’ın, TÜBİTAK olarak küresel iklim değişikliği konusunda ulusal ve uluslararası boyutta yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; biz de kurumumuzun yani Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın ilgili kuruluşu olarak bu davet için teşekkür ediyoruz.

Tabii, konunun öneminin farkındayız ve bu konunun tabii ki mevcut düzenlemelerle yapılacak olan kısmı var ama özellikle kalıcı, sürdürülebilir ve rekabet edebilir boyuttaki çözümlerin ise bilim ve teknoloji tabanlı olması gerekiyor. Dolayısıyla, bizim, TÜBİTAK olarak yani hem bu sürecin fonlayıcı kuruluşu olarak -yani görev tanımımız kapsamında üniversiteleri, sanayiyi- girişimcilerimizi hem de stratejik alanlardaki araştırma yapan kurum olarak -biraz önce Sayın Bakanımız da bahsetti- örneğin, Marmara Araştırma Merkezi Çevre Enstitü vasıtasıyla iki kapsamda da katkı vermeye çalışan bir kurumuz. Tabii, gerçi bahsedildi ama ben çok hızlı bir şekilde tekrar bazı gerçeklerin üzerinden geçme noktasında... Çünkü bilim temelli bir yaklaşım oluşturabilmek için niçin gerektiği konusunda. Tabii, burada bahsedilen üç tane ana eksenden birisi işte Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri yani 2030 olarak ifade edilen 17 tane göstergenin tümü, 2050 olarak Avrupa Komisyonunun da ifade ettiği sıfır, daha doğrusu net sıfır salınım, diğeri ise 2100 yılı için konuşulduğunda bu sıcaklık artışının ve iklim değişikliğinin 1,5-2 derece olması. Bu yansıya baktığımız zaman, gerçekten, sürdürülebilir bir noktada ilerlemekle daha doğrusu olmayan bir gelecekle iklim duyarlı gelecek arasındaki farklılık net bir şekilde görünüyor. Dolayısıyla, bunu bu şekilde ifade etmek istedim. Buradaki kullandığım yansılardan önemli bir kısmı IPCC’den. Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcımız da bahsetti. Benim direkt birinci derece danışmanım olarak çalışan Şirin Hanım da IPCC’nin Türkiye’deki bilimsel program uzmanı ve aynı zamanda da baş araştırmacısı. O yüzden bu verileri kullanırken aynı zamanda verileri alan olarak değil aynı zamanda verileri üreten bir kurumda katkı veren arkadaşlarımız var.

Aynı şekilde, bu süreçte, bakıldığı zaman değişikliğin boyutuna ama aynı zamanda belki bizim hep konuşuyor olduğumuz teker teker bileşenler, su stresine maruz kalma, aşırı sıcak dalgalarına maruz kalma gibi 2050’li yıllara gelindiğinde ne kadar kişinin etkileneceğini gösteren... Ama belki çok daha fazla konuşulması gerekirse bunların birden çok, aynı anda ikisinin veya üçünün birden gerçekleşmesi durumundaki çarpan etkisini gösteriyor aşağısı. Üst tarafa baktığımız zaman böyle 2 katlık artış var gibi gözüküyor; 1,5 derece ile 3 derece artış arasındaki fark ama alta aynı anda iki, üç parametre birden etkili olduğu zaman çarpan etkisi 1,3 milyar kişiden 6,6 milyar kişiye değişen bir parametre. Buraya bakıldığı zaman, tabii ki sürecin -yine, ifade edildi- birçok boyutu var. Bir taraftan su kaynakları üzerindeki etkisi bir taraftan enerji kaynakları üzerinde ve gıda bitkileri ve ekosistemi üzerinde. Her birinde 2 derecelik bir etkiye bakıldığı zaman biz geleceğe baktığımız zaman en azından TÜBİTAK ekseninde veya bilim temelli ekseninde, gerçekten Türkiye’de yapılan çok kıymetli işler var ama geleceğe doğru bakıldığı zaman çok daha fazla özellikle modelleme odaklı çalışmalar daha da kıymetlenecek çünkü bütün ülkeler kendi politikalarında bu kapsamda veriye dayalı ama gelecek senaryolara odaklı planlamalara göre yapılacak olan eylemlerin belirlenmesi. Tabii ki yapılan süreçler 2010 yılıyla 2055 yılını karşılaştırdığımız zaman tüm dünya boyutunda ama ülkemiz özelinde alt tarafta görmüş olduğunuz mevcut hâliyle gidildiği zaman Türkiye’nin su kıtlığı çeken bir ülke olacağı net bir şekilde gözüküyor. Yani bundaki değişim alt tarafta gözüküyor. 2055 yılına bakıldığı zaman ülkemizdeki su kıtlığı yarı yarıya artış gösterecek, alt taraftaki okun bulunduğu yere dikkat edilirse. Bir taraftan, talebin azaltılması yönünde bir taraftan da su kaynaklarının artırılması yönünde... Bugün de yine vekillerimiz tarafından da gündeme getirilen birtakım çözüm önerileri de mevcuttu.

Yine, biz şu an Covid’i konuşuyoruz veya bunun gibi birtakım biyolojik veya doğal yöntemlerle ve deprem gibi etkenler... Ama dünyadaki, özellikle gıda, besin ve deniz ürünleri boyutunda bakıldığı zaman ortak bileşen iklim değişikliği. Bunların tümünün ötesinde ülkelerin yaşayacağı düzensiz şoklara karşı alınacak olan tüm başlıkların temeli iklim değişikliği odaklı ve yine sağ tarafta bunların birçoğuna da baktığımız zaman... O yüzden, şu an bir taraftan Covid süreciyle karşılaşan küresel bir yaklaşım... Aynı zamanda, eğer reaktif bir şekilde devam edersek bir taraftan Covid bizim öncelikli gündemimiz gibi ama proaktif bir yaklaşım olarsa tüm değişen bölgesel veya küresel boyuttaki güçlüklerle beraber iklim değişikliği bunun tüm yatayını da kestiği için her zaman ön planda olması gereken... O yüzden, bu Komisyonun sizler tarafından oluşturulmuş olması, Meclisimiz tarafından oluşturulmuş ve konuya önem veriliyor olması oldukça kıymetli.

Yine bir diğer gösterge, buradaki sıcaklığın değişiminin hem su kıtlığı, toprak erozyonu, bitki örtüsü kaybı, orman yangınları, gıda verimi -özellikle alt kısımlara bakıldığı zaman- hayatımızdaki süreçlerimizi, yine nasıl etkileyebileceğinin, değişik verileri ve bunların bir kısmı -işte burada “height” ifadesiyle gösterilen- yüksek noktası zaten şu an gerçekleşmiş durumda yani bizim bundan kaçırımız yok. Bizim yapmaya çalıştığımız daha üst bileşenlere, daha zor durumlara ulaşılmaması.

Tabii ki bir diğer taraftan da bizim belki gündeme getirdiğimiz başlıklar, bizim “görece daha pasif uyum sağlama” dediğimiz yaklaşımlar -özellikle sağlık odaklı süreçlerde- ama olması gerekirse daha nitelikli, uyum sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasının gerekliliği. Bu açıdan bakıldığı zaman, tabii ki bu süreç bir karmaşık yansı gibi gözükse de biz TÜBİTAK olarak ne yapmaya çalışıyoruz ülkemiz çerçevesinde? Bu süreci bir defa aşağıdan yukarıya yani bilimsel özgürlüğün içerisinde araştırmacıların yaptığı çalışmaların yanında daha yukarıdan aşağıya -yani güdümlü bir şekilde sürecin yönetiminin gerekliliği mutlaka- ve bunun yapılırken de böyle ufak çaplı projeler değil büyük çaplı projelerle gerçekleşmesi ve bunun içinde de tüm ilgili paydaşların bir arada olması yani bir platform hâlinde. Şu an aynı aşı ilaç çalışmalarını Covid-19 Türkiye Platformu olarak gerçekleştiriyoruz, 436 araştırmacı, 49 tane kuruluş. Aynı yaklaşıma burada şu an güneş enerjisine yönelik çözümler de bir örnek. Burada

tüm ilgili paydaşların bir araya geldiği yani ülkemiz için görece büyük yani 50 milyon TL'lik bir projeye dört yıllık bir süreç içerisinde çıktı ve etki odaklı bir süreç yönetimi. Dolayısıyla, geleneksel bir bilgi üretiminden daha çok ufak çaplı projeler tabii ki desteklenmeye devam ediyor ama daha büyük çaplı projeler ve ilgili tüm paydaşların, üniversitelerle ilgili sektörün bir arada olduğu... Diğer taraftan da bu konudaki insan kaynaklarının geliştirilmesi önemli bir boyut da o. Tabii ki biz, bugünün çözümlerine bakıyoruz ama aynı zamanda, geleceğin bu kapsamdaki sorunlarını da insan kaynaklarının geliştirebileceği... Geçen yıl başlatmış olduğumuz bir program bu. Yurtdışından 127 nitelikli bilim insanı Türkiye'ye geldi. Örneğin, bunlardan birisi Danimarka'dan Aarhus Üniversitesinden gelen -ve bu kişi Nobel Barış Ödülü almış kişi- ve tamamen iklim değişikliği üzerine şu an Orta Doğu Teknik Üniversitesinde iklim değişikliği ve göl restorasyonu üzerine İPCC'de uzun yıllar görev yapmış ve şu an ülkemizde örneğin, kendisiyle birlikte bir projenin geliştirildiği büyük bir ekip oluşturuyor. Dolayısıyla bu tip sadece ülkemizin insan kaynakları değil; bu arkadaşımız, bu hocamız üç yıllığına Türkiye'ye geldi. Dediğim gibi, 2007 yılındaki Nobel Barış Ödülü'nü alan grubun içindeki bir araştırmacı. Yine Türkiye'nin içindeki ulusal insan kaynağımız noktasında da... Şundan bahsediyorum: Biz bu kişilere çok özel ayrıcalıklı bir fon oluşturuyoruz hem araştırma yapması hem araştırma takımı ve genç insanların yetiştirilmesi için. Aynı zamanda ülkemizdeki insan kaynakları içinde... Bunu da yine bir örnek veriyorum: Türkiye'deki küresel iklim modelinin çizilmesi üzerine İstanbul Teknik Üniversitesi Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsündeki hocamıza da yine aynı şekilde yani geleneksel bir araştırma fonu vermenin ötesinde, çok daha üstün nitelikli, hem finansal anlamda hem de insan kaynağı yetiştirmesi anlamında Ulusal Lider Araştırmacı kapsamında vermiş olduğumuz bir destek. Belki bu sürece reaktif değil de proaktif olarak bakma noktamıza bir örnek olarak: Bu yıldan itibaren yani 2021 yılından -ama biz bunu çok daha önceden ilan etmiştik- yani geçtiğimiz yıldan itibaren Türkiye'deki bütün üniversitelerdeki ve özel sektördeki önerilecek olan Yeşil Mutabakat kapsamındaki tüm projelere ek puan veriliyor. Dolayısıyla siz bu alanda illaki -imalat alanı olabilir, sağlık alanı olabilir, enerji alanı olabilir, hangi alan olursa olsun ama- Yeşil Mutabakat'la bir ilişki kuruyorsanız o projenin desteklenme potansiyeli diğer alandakilere göre yani Yeşil Mutabakat'la ilişkilennmemiş bir sürece göre daha farklı bir şekilde. Yine kurumlar arasındaki koordinasyon anlamında da örneğin TÜBİTAK'la TAGEM, Tarım Orman Bakanlığımızın kuruluşu, birlikte süreç yönetmesi, bir önceki yansıda bahsettim Yeşil Mutabakat'ta...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Başkanım, bu çok önemli. Bir kurum tek başına proje yaparsa o projeden bir hayır çıkmıyor. Ben de üniversiteyken çok proje yaptığım için tecrübem var. Mutlaka projenin taraflarının, bütün özel sektör, kamu kurumu, üniversite birlikte olması lazım. Hatta TÜBİTAK veriyorsa TÜBİTAK'ın da dâhil olması lazım. Buna çok önem vermenizi özellikle bekliyorum.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Yani tamamen “Tarladan çatala” yaklaşımıyla görmüş olduğunuz başlıklar bizim önceliklendirdiğimiz konular ve bu alanlarda gelen proje normal diğer projelere göre ek bir puanla desteklenebiliyor. Dediğim gibi, burada, Tarım ve Orman Bakanlığıyla yürüttüğümüz ve buraya baktığımız zaman da yine ortak mutabık kaldığımız başlıklardan bir tanesi iklim değişikliğinin tarımsal üretim sistemlerine etkisinin değerlendirilmesi. Bunun altında da yine hangi alt başlıkların olacağını ilgili kurumumuzla birlikte tanımlıyoruz ve süreci de beraber yönetiyoruz. Üniversite ile sanayi arasındaki ilişkiye yönelik yürüttüğümüz örneğin üniversitelerdeki patentlerin özel sektöre transferiyle ilgili... Yine, geçen yıl açmış olduğumuz bir çağrı, 2021 yılında da desteklenmeye devam ediyor. Yine, alt başlık olarak görürseniz Yeşil Mutabakat çerçevesinde belirlenen eylem alanlarındaki hedeflere katkı sağlaması ekstra bir yüzde 15 gibi bir puan alabiliyor, bu, özellikle kritik eşik puanlar noktasında oldukça etkili bir puan dilimi. Yine, konuştuğumuz başlıklar, yukarıda görmüş olduklarımız yani bunların tümü bizim için öncelik noktasında ve özellikle -eminim sizlerin de

bilgisi dahilindedir- “sıfır emisyon yarışı” diye niyet beyanıyla oluşan bir şey var yani illaki ülkelerin hedefleri var yani ülke olarak ama aynı zamanda üniversiteler, bölgeler, yatırımcılar, şehirler ve firmalar da bende bu süreçte şu yılda üniversitemi, şehrimi, firmamı sıfır emisyonu doğru dönüştürecek diye. Dolayısıyla, böyle bir yarışa da biz TÜBİTAK olarak kurumlarımızı heyecanlandırmaya çalışıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sayın Başkanım, burada ben de bir ilim adamı olarak şunu tavsiye etmek istiyorum: Sıfır atık mümkün değil çoğu ülkede, olan bir hedeftir ancak siz emisyonunu dengeleyecek bir sistem şey yaparsanız.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Aynen, nötr.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Nötr, nötr.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Söylemek istediğimiz o.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, onu dikkate alalım.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Tabii bu biraz böyle şey. Aynı zamanda, farkındalık boyutu olduğu zaman “nötr” dediğiniz zaman sanki yetmezmiş gibi anlam ifade ediyor ama bilimsel dilde tamamen aynı, mutabıkız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bilimsel dilde böyle olmalı. Biz böyle anlıyoruz yani.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Tamam.

Belki bizim kuvvetli yönlerimizden bir tanesi, ülke olarak bu bizim tabii, bugüne kadar konuşuyor olduklarımız bakanlıklarımızın ama bunun modelleme çalışmaları oldukça kıymetli. Dolayısıyla, süper bilgisayarlar üzerinden yönetilen bir süreç var, şu an TÜBİTAK ULAKBİM üzerinden kullanılan 500 tane yapımızın, yanılmıyorsa, 25 tanesi tamamen iklim değişikliği üzerine çalışan, modelleme çalışmaları yapan hocalarımıza ait ve dünyanın en hızlı ilk beş bilgisayarından 2 tanesi Avrupa’da, EuroHPC, bir tanesi Barselona’da ve biz Barselona’yla ortak müzakereyle ortak süper bilgisayara sahibiz yani gelecekte dünyada iklim değişikliği odaklı yapılacak olan modellemelerin arkasında Türkiye’nin bilim gücü ve altyapısı olacak yani Barselona’da kuruldu, Türkiye ortağı bunun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Başkanım, yalnız Türkiye’de de kaynaklar var. Mesela, şu anda, Meteoroloji Genel Müdürlüğünde süper bilgisayar sistemi var yani bu kaynakları da kullanalım.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Tabii, Başkanım, farkındayız ama konuşuyor olduğumuz hız, özellikle düzey anlamında oldukça daha yüksek olduğunu belirtmek noktasında...

Bu süreçte, tabii ki her ülkenin kendi yetkinliği var ama aynı zamanda bu yetkinliğini uluslararası düzeye taşıyabilmesi lazım. Uluslararası iş birliklerimizde de bunu dikkate almaya çalışıyoruz yani şu an 63 ülkeyle, bilim ve teknoloji alanında 89 kuruluşla... Buna da bir örnek vermek istedik yani yakın zamanda biz de davetli bir kuruluştuk. Tayland, örneğin kendilerini tamamen yeşil ekonomiye doğru, tamamen kendi bölgesel güçlerini hızlı gelişen bir ekonomi olarak bir yeniden yapılandırmaları var ve Türkiye ile Tayland olarak da biz bu konuda bilim temelli bir yaklaşımla aynı iş birliğindeyiz. Biraz önce Sayın Bakanımız da ifade etti yani şu an ufuk Avrupa’da yani 2021 ila 2027 yılı arasında yürütecek süreçte 5 ana misyon var, bu 5 ana misyonun 4’ü tamamen iklim değişikliği odaklı yani 95 milyar avro kaynağın ayrıldığı bütçenin 4 ana bileşeni tamamen iklim değişikliği odaklı. Biz de bu süreçte bu kez reaktif noktada değil, yine proaktif noktada hazırlanma eğiliminde olduk.

Özetle, bizim TÜBİTAK olarak yapmaya çalıştığımız süreç hem ilkökul hem de ortaokul düzeyinde bir farkındalık oluşturmak orada seçtiğimiz projelerle veya desteklerle yine.

Yine, diğer taraftan, biraz önce sizin ifade ettiğiniz şekilde, yeni bilgi üretim yaklaşımlarından kastımız bu: Üniversiteyle ilgili paydaşların bir araya gelip ufak çaplı projelerden daha çok büyük çaplı ama etki oluşturan projeler, diğer tarafta da bu konuya yönelik insan kaynaklarının yetiştirilmesi. Biz, bunu, şu an aşı ilaç platformunda uzun dönemdeki süreç yönetimini bir yıllık bir zamana yetiştirebilmişsek, inşallah, bu süreçte de bu “birlikte geliştirme, birlikte başarıma” yaklaşımıyla başarabileceğimize inanıyoruz.

Son olarak da bu yetkinliğimizin bir diğer boyutu, destek modellerimizin yanında aynı zamanda, araştırma yapan bir kurum olarak Marmara Araştırma Merkezi, Çevre Enstitümüz zaten biraz önce de ifade edildi. Bunun, aynı şekilde, dijitalleşme ekseninde TÜBİTAK BİLGEM’le yani hem yapay zekâ tarafı hem siber güvenlik tarafı hem yazılım tarafı, diğer tarafta, hassas tarım odaklı süreçlerde TÜBİTAK UZAY üzerinden yürütülen projeler ve şu an yine IPA II kapsamında başlatılmış bir proje de belki buna yine örnek, tüm ilgili paydaşların bir araya geldiği Türkiye Gıda İnovasyon Platformu olarak örneğin. Burada da yine bakıldığında, direkt tarladan çatala kadar olan tüm sürecin içinde olduğu üniversite, sanayi ve sadece bir bölge değil, Türkiye’nin tüm bölgelerinin içerisine dâhil edildiği bir yaklaşım. Dolayısıyla, biz, geleceğe doğru baktığımız zaman, yenilikçi bilgi üretimi ve yenilikçi yeni insan kaynağı geliştirme yöntemleriyle bu sürece destek vermeye ve sadece ülkemiz boyutu değil, ulusal ve uluslararası boyutta da süreci yönetme noktasında iyi bir şekilde ilerliyoruz ama dediğimiz gibi her zaman, görüş ve önerilere açığız. Daha ayrıntılı bir soru olursa da katkı vermekten memnuniyet duyarız.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, hem Bakan Yardımcımıza hem de TÜBİTAK Başkanımıza ve ekibine gönülden teşekkür ediyorum.

Hakikaten çok –“efradını cami ayyarını mâni” denir- güzel bir sunum hazırlamışsınız Bakan Yardımcısıyla birlikte, teşekkür ediyoruz. Bunun şu faydası var: Biz, aslında, bunları da aynı zamanda bundan sonra sunum yapacaklara gönderiyoruz ki yani Amerika’yı yeniden keşfetmemek için, bilginin üzerine bilgi konularak anlatılıyor, o bakımdan faydalı oldu. Sizi dinlemekten de gerçekten çok mutlu olduk.

Özellikle, tabii, bir iki hafta küresel iklim değişikliği, bunun etkileri vesaire bu konulara temas edeceğiz, daha sonra bununla ilgili mücadele ve adaptasyon, uyum sürecine geçeceğiz. Dolayısıyla, kurumları şimdi dinliyoruz ama iklim değişikliğiyle ilgili modelleme vesaire, bu konularda ciddi çalışmalar varsa -bizim her ne kadar listemiz var, uzun bir liste ama- önemli bilim adamlarını bize söylerseniz burada çok faydalı olacak, onları da buraya davet eder, dinlemekten mutlu oluruz.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Memnuniyetle.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sizden o listeyi de ben bir ara alayım, olur mu?

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Sağlavalım inşallah.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, şimdi, sorular var ama şöyle yapacağız. Benim 18.30’da külliye de olmam lazım, orada da önemli bir toplantı var Cumhurbaşkanımızın riyasetinde.

Jale Hanım, siz, bana “Porsuk’u biz temizledik.” dediniz ama ben, yine size bir sataşmada bulunacağım. Bakın, Yılmaz Büyükerşen’e sorun, ben Çevre ve Orman Bakanıyken Eskişehir’in katı atık problemi vardı, parası yeterli olmuyordu, beni aradı, ben, oraya hibe olarak çevre faslından destek gönderdim.

Lütfen, bunları da dikkate alın.

Evet, kısa olarak size söz veriyorum Hasan Bey.

Sonra ikinci sözü, Hanımefendiye vereceğiz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – İki tane sorum var suyla alakalı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bunları değerlendirmeden ziyade soru varsa soru soralım.

Siz, sonradan da cevap verebilirsiniz yazılı olarak.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bu sulardaki azalma enerji sektörünü nasıl etkileyecek? Yani büyük bir kısım enerjiyi buradan sağlıyoruz, sanayi bundan nasıl etkileniyor? İkincisi de bu hava olaylarından yenilenebilir enerji kaynakları etkileniyor mu? Mesela, RES'ler, işte güneş enerji sistemleri bunlardan nasıl etkileniyor, olumsuz etkileri neler? Bir de TÜBİTAK'la alakalı birçok şey var, çalışmalar güzel, iş birliklerini de ifade ettiniz fakat su güvenliğiyle ilgili herhangi bir çalışmanız var mı? Çünkü yaptığınız çalışmaların hemen hemen hepsi tarıma, suya dayalı bir şekilde, oradan gelen çünkü tarım zaten ekonominin de temeli aynı zamanda. Su güvenliğiyle ilgili bir çalışma söz konusu mu, bu iş birliği içerisinde yaptığınız bir çalışma var mı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz Hasan Bey.

Şimdi, Eskişehir Milletvekilimiz Jale Hanım'a söz vereyim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben, her şeyden önce teşekkür ediyorum Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımıza. Yani burada, bugün, Avrupa Yeşil Düzeni'ni ilk kez duyduk sizlerin ağzından. Tabii, bütün bu çalışmaların onun için yapıldığını biliyoruz, Avrupa Yeşil Düzeni Mutabakatı için.

Tabii, yeni düzen neticesinde yoğun bir çalışma var anladığım kadarıyla ama tabii, bu sanayi ve teknolojiyi Avrupa Yeşil Düzeni'yle uyumlu hâle getirmek için özellikle yeşil iş, organik tarım, yeşil dönüşüm gibi çalışmalar için stratejilerin oluşturulması, mevzuatın gözden geçirilmesi ve ihtiyaçlara uyumlanması konusunda yapılan çalışmalar neler? Burada tabii, özellikle sınırdaki karbon uygulaması tehdidine karşılık bir şey var, sektörel hazırlıklar yapılmaya başlanmış anladığımız kadarıyla. Bunun için tabii, bir de farkındalık çalışmaları var, gerçekten sanayinin bunu talep ediyor olması ve belki de bir anlamda ödüllendiriliyor olması gerekiyor ki -hani biraz önce Sayın Bakan Yardımcımız da söz etti bu konudan- o çalışmalar çok önemli olacak. Peki, bu konudaki finansal çalışmalar neler özellikle? Finansal anlamda çalışmalar yapılıyor mu? Bir de mesela, emisyon sıfır hedef yılı için belli bir yıl var mı? Onu soracağım. Sayın Hasan Mandal da söz etti, bu geleneksel bilgi üretimi dışında inovasyon artık geleceğimizin AR-GE çalışmaları ve istihdam alanı yaratılması açısından da çok önemli tabii ki. Bu konuda, özellikle TÜBİTAK olarak sizin çalışmanız var mı? Biraz önceki sorularım Sanayi ve Ticaret Bakan Yardımcımızaydı.

Özellikle, teknik eleman yetiştirme konusunda sanayiyle uyumlu çalışmalar konusunda neler yapılıyor? Start-up ofisler, kuluçka ofisler çok önemli tabii, ama orada çok büyük bir sıkıntı var, üniversiteler ile sanayi iş birliğinin sağlanması arasında bir kesinti oluyor start-up ofislerde. İşte, Amerika, çok başarılı örnekler uyguluyor aslında start-up ofislerde, Avrupa'da da uygulanıyor ama biz, hâlâ, Türkiye'de bu start-up ofislerin tam olarak hayata geçirilmesi için özellikle girişimci ile yatırımcıyı buluşturma anlamında çok büyük sıkıntılar yaşıyoruz. Hani bunların aşılması yönünde bir hazırlığınız var mı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Sizler çok kısa olarak... Sayın Bakan Yardımcısı, sizin söyleyeceğiniz bir şey var mı?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sonra da yanıtlanabilir zaman kısıtı varsa.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yazılı da yanıtlanabilir.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ – Ben çok kısa cevaplayabilirim müsaade ederseniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, buyurun efendim.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ –Şimdi, sanayide kullanılan elektrik konusunda zaten risk analizi temelli gidiyoruz yani hidroelektrik kaynaklı, rüzgâr enerjisi kaynaklı, güneş enerjisi kaynaklı. Biliyorsunuz, nükleer enerji gündeme gelecek. Dolayısıyla, bu sulardaki azalma konusunda hidroelektrik elektrik enerjisi üretimi açısından şu anda sanayiyi etkileyecek bir şey yok, tespitlerimiz bu yönde. Dediğim gibi epey... Yumurtayı aynı sepete koymadığımız için bu konuda güvendeyiz ama özellikle bu hatlardaki kaçaklar konusunda Enerji Bakanlığıyla çalışıyoruz yani mümkün mertebe üretilen elektriğin uç noktaya ulaşmasına kadar geçen şeyde, hatlarda kaçak konusu var onlara dikkat ediliyor.

Rüzgâr elektrik santralleri ve güneş elektrik santralleri... Bu doğa olaylarından bugüne kadar bize gelmedi ama bu soruyu ben not alıyorum, bu konuyu özellikle araştıracağım. Bunlar, Hasan Vekilimizin sorularına cevaptı.

Jale Hanım'ın söylediklerinden de... Özellikle finansman konusunda şu var: Malumunuz, söyledim, Dünya Bankasıyla 300 milyon dolarlık anlaşma. Bu anlaşma, beş yılı kapsayan bir fonlama anlaşması ve bunun devamı da gelecek. Onun dışında, teşvik sistemimizde de özellikle yeşile dönük yatırım yapan, enerji verimliliğine dönük yatırım yapanlara faiz puanı cinsinden desteklerimizi artırıyoruz biz yani onu da gözden geçiriyoruz. İşte, 18'le kredi alıyorsa 5 puan yerine 7 puan verme gibi çalışmalarımız var, o konuda da çalışmalarımız var. Dolayısıyla, finansman önemli, finansmanı azaltmak için uğraşıyoruz.

Şimdi, bu start-up ekosistemi için -özellikle bu bizim uzmanlık alanımız çünkü ben finans kökenliyim- Amerikan modeli bizim daha çok şu anda uygulamaya çalıştığımız model, o da şu: Start-up'lara kamu ayağıyla, kamu desteğiyle ne yaparsanız yapın çok fazla etkisi olmuyor, limitli oluyor fakat eğer ben buraya yatırımcı sokarsam iki şey başarıyorum. Bir, sermaye cinsi yatırım sokuyorum. İki, sadece para değil, akıllı parayı da oraya sokuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaman aynı zamanda.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKAN YARDIMCISI ÇETİN ALİ DÖNMEZ –Evet.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyelerimiz; şu çok önemli: Getir'in hikâyesi artık bundan sonra tekrarlayacağımız hikâye. Getir "unicorn" oldu, Buna benzer hikâyeleri ancak böyle başarabiliriz. Yönetim kuruluna geliyor, oturuyor yatırımcı ve o şirketi kalkındırmaya çalışıyor. Değerli Başkanım, sayın milletvekillerim; benim hiçbir şey yapmama gerek yok, benim sadece şunu yapmama gerek var kamu olarak: Biz kamu kaynaklarını artık, hibeden daha ziyade bu şekilde kullanmaya başladık. Bir örnek vereyim, zamanınızı alacağım ama bu çok önemli: 3 tane makine alınıyor; bu makine 1 milyon lira, bu makine 500 bin lira, bu makine 800 bin lira diye gelmiş Bakanlığa, Bakanlık şu hesabı yapıyor: Bu makineyi niye 1 milyona aldın da 1 milyon 100... Efendim, işte, enflasyon oldu 1 milyon 100 bine bunu aldım, 500 bin dediğim makineyi de 300 bine aldım, bunun pazarlığı yapıyor, bunun bürokratik süreçleriyle uğraşıyoruz. Hâlbuki bu yatırım şekline gelen, start-uplara gelen para şöyle geliyor: Kaç para satışın var, ne iş yapıyorsun? Şu kadar para, "bord"rumda duruyor, yönetim kurulunda duruyor, takip ediyor, ben hiç takip etmiyorum yani ben, tabiri yerindeyse ıvrır zıvrıla uğraşmıyorum. Biz bu noktaya geldik, inşallah, bunun etkisini de göreceğiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Hasan Bey, sizin söyleyeceğiniz bir şey var mı?

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Evet, Hasan Vekilimizin su güvenliğiyle ilgili... Yani onda ayrıntılı proje bilgilerini aktaralım size.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten DSİ bunu sunacak Hasan Bey.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Ama şu an en azından bizim MAM Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü üzerinden yapılan Havza Koruma Süreçleri Eylem Planı’na yönelik hangi havzalarda nasıl bir çalışma... Orada oldukça yetkiniz. Yani o konuda ne zaman istenirse bütün raporlarımız, belki...

HASAN KALYONCU (İzmir) – O çalışmaların hepsini biliyorum, bir kısmında da çalıştım ama su güvenliğine yönelik bir şeydi. O kirlilik çalışmaları, havza yönetim planlamaları bunların hepsi var; DSİ devam ediyor şu anda. Bu sizin ön çalışmalardan sonra DSİ’nin devam ettirdiği çalışmalar var fakat bunun yanında, su güvenliğine yönelik bir çalışma var mı? Ben onu soruyorum.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Onu ayrıca şey yapacağım yani dediğim gibi...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Onların hepsini biliyorum.

TÜBİTAK BAŞKANI PROF. DR. HASAN MANDAL – Direkt üniversitelerimizde desteklediğimiz projeler kapsamında olanı inşallah ileteceğiz.

Jale Hanım’ın iletmış olduklarında da tabii, bizim şu an yani destek modellerimizde aynen sizin söylediğiniz yaklaşım. Yani şu an, bir tanesini örnek vereyim: Sanayi Doktora Programı. 250 firma bu programın içinde, Geçmişteki hatta dünyadaki bize göre örnek olabilecek model yaklaşımın sebebi şu: Normalde destek programları üniversite ile sanayinin bir arada yürüttüğü ve insan kaynağının yetiştirilmesine yönelik ama bizim üzerine kattığımız, kişinin doktora sonrasında üç yıl boyunca, istihdamı sürecinde maaşının yüzde 60’ına kadar olan kısmı da Kurumumuzca ödeniyor. Yani, bu şekilde, kişilerin proje bittikten sonra, ilişki bittikten sonra o kurumda mecburi çalışma hizmeti veya garantisi gibi bir motivasyonu veya zorunluluğu var. Bu şekilde, insan kaynağının yapmış olduğu araştırma temelli çalışmayı başlangıçtan itibaren o firmaya yönelik yapması ve dediğimiz gibi de maaşının yüzde 60’ının üç yıl boyunca Kurumumuzca karşılanması kazan-kazan noktasında hem üniversite için hem sanayi için ama en önemlisi araştırmacı için, insan kaynağı için motivasyon.

Bakanımız ifade etti, ben sadece şunu ifade edeyim: Diğer bir boyutta da yani girişimci ekosisteminde geçmişte biz hep şunu öngörüydük, ne kadar çok kaynak verirse o kadar başarılı girişimci çıkacak diye ama şu an görmüş olduğumuz şu ki: Birincisi, bir defa bu kaynağı veren biz olmamalıyız. Biz, doğru arayüzlerle çalışmalıyız. İkincisi de esasında kaynaktan daha çok alacağı mentorluk hizmeti. Yani, bu pazara girme, yatırımcı bulma yani bazen biz diyoruz ki “Daha çok para verelim, daha başarılı olsun.” Esasında, girişimcilerin paradan daha çok zorlandığı konu, elinde iyi bir teknoloji var, o teknolojiyi ticarileştirme noktasında kaynaktan daha çok doğru bir mentorla yol alabilmesi lazım. Onun için de Türkiye’de gerçekten iyi bir ekosistem var, onlardan faydalanıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, elinize sağlık.

Arkadaşlar, bugünkü toplantı da çok faydalı oldu. Hepinize gönülden teşekkür ediyorum. Tabii ki, bugün sunum yapan değerli Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımıza, Bakan Yardımcımıza, TÜBİTAK Başkanımıza ve ekibine; gönülden teşekkür ediyoruz.

Hayırlı akşamlar diliyorum, çok faydalı oldu.

İnşallah, haftaya Salı günü 14.59’da toplanacağız efendim.

Kapanış Saati: 18.10